

PRZESTĘPCZOŚĆ W XXI WIEKU

ZAPOBIEGANIE I ZWALCZANIE

Problemy prawno-kryminologiczne

redakcja naukowa

Emil W. Pływaczewski, Wojciech Filipkowski, Zbigniew Rau

 Wolters Kluwer

 PPBW

PRZESTĘPCZOŚĆ W XXI WIEKU

ZAPOBIEGANIE I ZWALCZANIE

Problemy prawnokryminologiczne

redakcja naukowa

Emil W. Pływaczewski, Wojciech Filipkowski, Zbigniew Rau

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

LEX

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2015

Stan prawny na 1 maja 2015 r.

EUROPEJSKI
INSTYTUT
BEZPIECZEŃSTWA
WEWNĘTRZNEGO

Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

Publikacja dofinansowana w ramach realizacji projektu badawczo-rozwojowego nr O ROB 0021 01/ID 21/2 finansowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju pt. „Nowoczesne technologie dla/w procesie karnym i ich wykorzystanie – aspekty techniczne, kryminalistyczne, kryminologiczne i prawne”.

Praca naukowa dofinansowana ze środków na naukę jako projekt badawczy zamawiany
Nr PBZ-MNiSW-DBO-01/I/2007

Redaktorzy naukowci dziękują Panu Łukaszowi Ignatowiczowi za pomoc w pracach nad publikacją

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Ewa Fonkowicz

Opracowanie redakcyjne

JustLuk

Łamanie

JustLuk Łukasz Drzewiecki, Justyna Szumieł, Krzysztof Drzewiecki, Krystyna Szych

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by Wolters Kluwer SA, 2015

ISBN: 978-83-264-8440-7

ISBN PDF-a: 978-83-264-9266-2

Wydane przez:

Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	17
Wybrane prawne, kryminologiczne i kryminalistyczne aspekty badań nad przestępczością w Polsce	21
Część I. Przestępczość a bezpieczeństwo obywateli: badania w obszarze instytucjonalnym i prawnym	
Emil W. Pływaczewski, Wojciech Filipkowski <i>Europejski Instytut Bezpieczeństwa Wewnętrznego – ewolucja i wdrożenie konceptu klastra na rzecz bezpieczeństwa.....</i>	51
Marek Węgliński, Ireneusz Dziugiel <i>Prawne i organizacyjne aspekty zapobiegania oraz zwalczania przestępczości w Policji w latach 1998–2014. Spojrzenie z perspektywy 16 lat działalności Biura Spraw Wewnętrznych Komendy Głównej Policji</i>	67
Wiesław Jasiński <i>Mechanizmy przestępczego zawłaszczania państwa. Przeciwdziałanie i zwalczanie</i>	147
Mariusz Wieczorek <i>Służba jako przestanka udzielenia ochrony prawnej funkcjonariuszom.....</i>	178
Katarzyna Kurzępa-Dedo <i>Odpowiedzialność cywilna i majątkowa funkcjonariuszy publicznych – rozważania na tle art. 417 k.c. i ustawy o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie przepisów prawa</i>	193
Agnieszka Pietras <i>Między prawami człowieka a interesem wymiaru sprawiedliwości. Wybrane problemy przestrzegania praw uczestników postępowania karnego</i>	206

Tomasz Pannert, Andrzej Gołaszewski

Modelowanie czynności procesowych w postępowaniu karnym na przykładzie Sądu Rejonowego w Białymstoku – III Wydziału Karnego oraz wyodrębnionej w jego strukturze Sekcji do spraw Nadzoru nad Postępowaniem Przygotowawczym 221

Paweł Sowisło, Marcin Pusty

Dysproporcja pomiędzy terminem sporządzenia uzasadnienia wyroku sądu I instancji a zawitym terminem do sporządzenia i wniesienia apelacji jako naruszenie prawa do obrony..... 236

Anna Maria Wesołowska, Małgorzata Wysoczyńska

Próba oceny instytucji świadka koronnego w kontekście prawnych i etycznych uwarunkowań jego funkcjonowania 246

Leszek Kardaszyński, Mariusz Rycerski

Przestępczość zorganizowana w Polsce na tle tendencji europejskich. Analiza funkcjonowania instytucji świadka koronnego jako instrumentu zwalczania przestępczości zorganizowanej..... 257

Przemysław Niemczuk

Rola sektora komercyjnego w zapobieganiu i zwalczaniu przestępczości – ujęcie dogmatyczne..... 282

Elżbieta Zatyka

Prywatny sektor ochrony z perspektywy europejskiej..... 298

Mariusz Antoni Kamiński

Profesjonalizacja i modernizacja techniczna Sił Zbrojnych RP w pracach ustawodawczych (2008–2010)..... 308

Część II. Zwalczanie przestępczości: obszar problematyki czynności operacyjno-rozpoznawczych

Martin Bożek

Charakterystyka ustawowych uprawnień operacyjnych służb specjalnych służących zwalczaniu przestępstw (zarys problemu na tle uwarunkowań normatywnych)..... 323

Rafał Pawłowski

Bezpieczeństwo prawne funkcjonariuszy realizujących czynności operacyjne w świetle obecnie obowiązujących unormowań prawnych 351

Zbigniew Rau

Problematyka czynności operacyjno-rozpoznawczych w świetle przeprowadzonych badań. Dziesięć lat prac nad ustawą – legislacyjna rozważka czy porażka?..... 365

Agnieszka Dalecka, Tomasz Łodziana <i>Taktyczne aspekty stosowania kontroli operacyjnej</i>	432
Elżbieta Czupryńska <i>Problematyka kontroli operacyjnej w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej. Rola prokuratora w wykorzystywaniu materiałów operacyjnych w postępowaniu przygotowawczym</i>	441
Wiesław Koziulewicz <i>Czynność operacyjno-rozpoznawcza przyjęcia lub wręczenia korzyści majątkowej – aspekt techniczny, dowodowy oraz procesowy</i>	454
Krzysztof Krełowski <i>Naruszenie prawa własności w ramach działań operacyjno-rozpoznawczych w legislacji Rzeczypospolitej Polskiej i Wielkiej Brytanii</i>	471
Anna Świerczewska-Gąsiorowska, Izabela Nowicka <i>Czynności operacyjno-rozpoznawcze w procesie wykrywczym wymuszeń rozbójniczych</i>	485
Krzysztof Horosiewicz <i>Zagrożenia towarzyszące współpracy policjantów z osobowymi źródłami informacji</i>	499
Jan Podkowiak <i>Udostępnianie danych statystycznych o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych a ochrona konstytucyjnych wolności i praw jednostek (zagadnienia wybrane)</i>	513
Rafał Połec <i>Wokół problematyki związanej z postępowaniem się tzw. dokumentami legalizacyjnymi</i>	528
Robert Zieliński, Maciej Sankowski <i>Czy służby specjalne powinny się komunikować i w jaki sposób?</i>	541
Tomasz Miłkowski <i>Informacja a służby policyjne – prawo czy przywilej?</i>	555

Część III. Zwalczanie przestępczości: wybrane elementy kryminalistyczne i penitencjarne

Maciej Aleksander Kędziński <i>Próba oceny zastosowania niektórych możliwości badawczych sieci złożonych oraz rozszerzenia zakresu metodyki prowadzenia analizy kryminalnej w celu planowania ataku na sieci przestępcze</i>	571
--	-----

Ewa Kowalewska-Borys, Barbara Kuklo

Profilowanie sprawcy przestępstwa jako ważna czynność postępowania przygotowawczego – zagadnienia wybrane 596

Grzegorz Ocieczek

Poziom zdolności manipulacyjnych polskich świadków koronnych w porównaniu z innymi grupami kontrolnymi 616

Piotr Herbowski, Dominika Słapczyńska

Badanie poligraficzne jako narzędzie wspierające proces oceny wiarygodności „małych świadków koronnych” 636

Janusz Kaczmarek

Wykorzystanie współczesnych zdobyczy techniki oraz wiedzy o strategii operacyjnej organów ścigania przez sprawców porwań dla okupu 653

Jacek Pomiankiewicz

Polski system penitencjarny – szanse i możliwości funkcjonowania w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego – w opinii kadry Służby Więziennej 664

Mariusz Sas

Penitencjarne aspekty przestępczości zorganizowanej na przykładzie Aresztu Śledczego w Poznaniu 678

Jarosław Dąbrowski

Osoby skazane w związku z art. 60 § 3 k.k. w warunkach izolacji więziennej 692

Część IV. Badania w obszarze przestępczości gospodarczej: tendencje kryminalnych zagrożeń obrotu gospodarczego

Maciej Gurtowski

75 lat badań nad przestępczością białych kołnierzyków – rozwój koncepcji, krytyka i aktualny stan badań 705

Filip Stratyński

Przestępczość ekonomiczna jako główny kierunek rozwoju zorganizowanych grup przestępczych. Czy jesteśmy na to gotowi? 723

Piotr Niemczyk, Krzysztof Foryciarz, Barbara Kielan

Nowe formy przestępczości zorganizowanej na przykładzie wybranych form przestępczości gospodarczej 736

Mariusz Cichomski, Anita Fraj-Milczarska, Paweł Suchanek

Bezpieczeństwo prowadzenia działalności gospodarczej a zagrożenie przestępczością zorganizowaną – wyniki badań 755

Marcin Wysocki <i>Rynki kapitałowe – przestępstwa przeciwko informacjom poufny</i>	776
Anna Płońska <i>Przeciwdziałanie i zwalczanie przestępnego ujawniania informacji poufnych w obrocie instrumentami finansowymi</i>	791
Robert Zawłocki, Michał Gałęski <i>Przestępne posługiwanie się cudzą kartą płatniczą</i>	806
Katarzyna Liżyńska <i>Kilka uwag o przestępstwach związanych z wykorzystaniem kart płatniczych</i>	820
Część V. Badania w obszarze kryminologicznym: przykłady współczesnych form przestępczości i ich zwalczanie	
Sławomir Śnieżko <i>Światowe wyzwania w walce z korupcją</i>	833
Marcin Grabowski <i>Przestępczość korupcyjna funkcjonariuszy państwowych</i>	843
Izabela Oleksiewicz, Marta Pomykała <i>Problemy dostosowania prawa polskiego do prawa międzynarodowego i unijnego w zakresie zwalczania cyberprzestępczości</i>	855
Joanna Worona <i>Jurysdykcja państw a zwalczanie cyberprzestępczości</i>	871
Tomasz Siemianowski <i>Zagrożenia małoletnich w Internecie</i>	886
Irena Malinowska <i>Problematyka przeciwdziałania handlowi ludźmi w Polsce i w krajach Unii Europejskiej</i>	898
Rafał Rogala, Karolina Marcjanik <i>Rozporządzenie Eurodac po przekształceniu – jeszcze narzędzie do walki ze zjawiskiem asyllum shopping czy już narzędzie ochrony porządku publicznego?</i>	913
Tomasz Szubrycht <i>Morskie wymiary zapobiegania i zwalczania przestępczości w XXI w.</i>	932
Marek Łuczak <i>Wprowadzenie do problematyki przestępczości przeciwko zabytkom</i>	951
Redaktorzy naukow	967

Table of contents

Selected legal, criminological and forensic aspects of research on crime in Poland.....	35
Part I. Crime and security of citizens: research in the institutional and legal areas	
Emil W. Pływaczewski, Wojciech Filipkowski <i>European Internal Security Institute – evolution and implementation of the concept of a security cluster</i>	51
Marek Węgliński, Ireneusz Dziugieł <i>Legal and organizational aspects of prevention and suppression of crime in the Police in the years 1998–2014. A look from the perspective of 16 years of activity of the Internal Affairs Bureau of the National Police Headquarters</i>	67
Wiesław Jasiński <i>Criminal mechanisms of appropriation of the state. Prevention and suppression</i>	147
Mariusz Wieczorek <i>Being on duty as a basis for providing legal protection to officers</i>	178
Katarzyna Kurzępa-Dedo <i>Civil and financial liability of public officials – deliberations on the background of art. 417 of the Civil Code and of the Act on financial liability of public officials for gross violations of law</i>	193
Agnieszka Pietras <i>Between human rights and the interest of the judiciary. Selected issues of observance of the rights of participants of criminal proceedings.....</i>	206
Tomasz Pannert, Andrzej Gołaszewski <i>Modeling of procedural activities in criminal proceedings/processes using the example of the District Court in Białystok</i>	221

Paweł Sowisło, Marcin Pusty

The deadline for preparation of a substantiation of a verdict of a court of 1st instance and the disproportion between the strict time limit for preparation and filing of an appeal as a violation of the right to defense 236

Anna Maria Wesółowska, Małgorzata Wysoczyńska

An attempt to evaluate the institution of immunity witness in the context of ethical and legal constraints of its functioning 246

Leszek Kardaszyński, Mariusz Rycerski

Organized crime in Poland on the background of European trends. An analysis of the functioning of the institution of immunity witness as an instrument for combating organized crime 257

Przemysław Niemczuk

The role of the commercial sector in the prevention and combating of crime – a dogmatic approach..... 282

Elżbieta Zatyka

The private security sector from the European point of view 298

Mariusz Antoni Kamiński

Professionalization and technical modernization of the Polish Armed Forces in the legislative works (2008–2010)..... 308

Part II. Combating crime: research on the problem of operational-reconnaissance activities

Martin Bożek

The characteristics of the statutory powers of operating intelligence services aimed at combating crime (an outline of the problem on the background of normative constraints)..... 323

Rafał Pawłowski

Legal security of officers performing operational activities in the light of current legal norms 351

Zbigniew Rau

Ten years of work on the act on operational-reconnaissance activities – legislative common sense or a failure?..... 365

Agnieszka Dalecka, Tomasz Łodziana

Tactical aspects of application of operating surveillance 432

Elżbieta Czupryńska

The problem of operating surveillance in the fight against organized crime. The role of the prosecutor in the use of operational materials in preparatory proceedings 441

Wiesław Koziulewicz

The operational-reconnaissance activity of acceptance or handing of a financial benefit – the technical, evidence, and procedural aspect..... 454

Krzysztof Krełowski

Violation of the property right in the course of operational-reconnaissance activities in the laws of Poland and the United Kingdom 471

Anna Świerczewska-Gąsiorowska, Izabela Nowicka

Operational-reconnaissance activities in the process of detection of extortion by force..... 485

Krzysztof Horosiewicz

Threats associated with cooperation of police officers with informers..... 499

Jan Podkowiak

Granting of access to statistical data on operational-reconnaissance activities versus protection of constitutional freedoms and rights of individuals (selected problems) 513

Rafał Połec

On the subject of use of the so-called legalizing documents 528

Robert Zieliński, Maciej Sankowski

Should intelligence services communicate and how?..... 541

Tomasz Miłkowski

Information and the police – a right or a privilege? 555

Part III. Combating crime: selected forensic and penitentiary elements**Maciej Aleksander Kędzierski**

An attempt at an assessment of the use of certain research abilities of complex networks and expansion of the range of methods of criminal intelligence analysis in order to plan attacks against criminal networks 571

Ewa Kowalewska-Borys, Barbara Kuklo

Profiling of offenders as an important activity in preparatory proceedings – selected problems 596

Grzegorz Ocieczek

The level of manipulation abilities of Polish immunity witnesses compared to other control groups..... 616

Piotr Herbowski, Dominika Słapczyńska

Polygraphic testing as a tool supporting evaluation of credibility of “small immunity witnesses” 636

Janusz Kaczmarek

The use of contemporary technological achievements and the knowledge of the operational strategy of law enforcement agencies by perpetrators of kidnapping for ransom 653

Jacek Pomiankiewicz

The Polish penitentiary system – the opportunities and possibilities of existence in the framework of Public-Private Partnership – in the opinion of Prison Service personnel 664

Mariusz Sas

Penitentiary aspects of organized crime using the example of the Custody Suite in Poznań 678

Jarosław Dąbrowski

Persons sentenced in connection with art. 60 (3) of the Penal Code in prison isolation conditions 692

Part IV. Research in the area of economic crimetrends in criminal threat to business transactions

Maciej Gurtowski

75 years of research on white-collar crime – development of the concept, criticisms, and current state of research 705

Filip Stratyński

Economic crime as the main direction of development of organized criminal groups. Are we ready for this? 723

Piotr Niemczyk, Krzysztof Foryciarz, Barbara Kielan

New forms of organized crime using the example of selected forms of economic crime ... 736

Mariusz Cichomski, Anita Fraj-Milczarska, Paweł Suchanek

Security of business operations and the threat of organized crime – research results 755

Marcin Wysocki

Capital markets – offenses against confidential information 776

Anna Płońska

Countering and combating criminal disclosure of confidential information in financial instruments trade 791

Robert Zawłocki, Michał Gałęski <i>Criminal use of others' debit cards</i>	806
Katarzyna Liżyńska <i>A few notes on offenses related to the use of debit cards</i>	820
Part V. Research in the area of criminology: examples of contemporary forms of crime and the fight against them	
Sławomir Śnieżko <i>Global challenges in the fight against corruption</i>	833
Marcin Grabowski <i>Corruption crime among state officials</i>	843
Izabela Oleksiewicz, Marta Pomykała <i>Problems related to harmonization of the Polish law with the international and European laws in the area of combating cybercrime</i>	855
Joanna Worona <i>Jurisdiction of states and the fight against cybercrime</i>	871
Tomasz Siemianowski <i>Hazards to minors on the Internet</i>	886
Irena Malinowska <i>The trafficking in human beings in Poland and in countries of the European Union – the problem of counter measures</i>	898
Rafał Rogala, Karolina Marcjanik <i>The EURODAC Regulation after its transformation – still a tool for fighting the asylum shopping problem or already a tool for protection of public order?</i>	913
Tomasz Szubrycht <i>Maritime dimensions of crime prevention and suppression in the 21st Century</i>	932
Marek Łuczak <i>Introduction to the problem of crimes against historical monuments</i>	951
Scientific Editors	971

Wykaz skrótów

Akty prawne

- decyzja ramowa 2001/413/WSiSW – decyzja ramowa Rady 2001/413/WSiSW z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie zwalczania fałszowania i oszustw związanych z bezgotówkowymi środkami płatniczymi (Dz. Urz. WE L 149 z 2.06.2001, s. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, s. 123)
- EKPC – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.)
- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.)
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- k.k.w. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- k.p. – ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1502 z późn. zm.)
- k.p.c. – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
- k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- k.p.k. z 1928 r. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 marca 1928 r. – Kodeks postępowania karnego (tekst pierwotny: Dz. U. 1928 r. Nr 33, poz. 313; tekst jedn.: Dz. U. z 1950 r. Nr 40, poz. 364 z późn. zm.)
- k.p.k. z 1969 r. – ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 13, poz. 96 z późn. zm.)
- k.w. – ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 482 z późn. zm.)
- k.w.p.k. z 1936 r. – dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 września 1936 r. – Kodeks wojskowego postępowania karnego (Dz. U. Nr 76, poz. 537 z późn. zm.)
- k.w.p.k. z 1945 r. – dekret z dnia 23 czerwca 1945 r. – Kodeks wojskowego postępowania karnego (tekst pierwotny: Dz. U. Nr 36, poz. 216 z późn. zm.; tekst jedn.: Dz. U. z 1956 r. Nr 22, poz. 103 z późn. zm.)

- nowela z dnia 27 września 2013 r. – ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1247 z późn. zm.)
- pr. bank. – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 128 z późn. zm.)
- pr. tel. – ustawa z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 243 z późn. zm.)
- TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, s. 47)
- TWE – Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (wersja skonsolidowana: Dz. Urz. UE C 321E z 29.12.2006, s. 37)
- u.d.i.p. – ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 782 z późn. zm.)
- u.k.s. – ustawa z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 553)
- u.n.u.p. – ustawa z dnia 21 czerwca 1996 r. o niektórych uprawnieniach pracowników urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz funkcjonariuszy i pracowników urzędów nadzorowanych przez tego ministra (Dz. U. Nr 106, poz. 491 z późn. zm.)
- u.o.d.o. – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1182 z późn. zm.)
- u.o.i.f. – ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 94 z późn. zm.)
- u.o.i.n. – ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 182, poz. 1228 z późn. zm.)
- u.o.m.f.p. – ustawa z dnia 20 stycznia 2011 r. o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa (Dz. U. Nr 34, poz. 173)
- u.o.o.m. – ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1099)
- u.o.p. – ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1382)
- u.o.z.o.z. – ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1446)
- u.prok. – ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 270, poz. 1599 z późn. zm.)
- ustawa o ABW – ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 29, poz. 154 z późn. zm.)
- ustawa o CBA – ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1411 z późn. zm.)
- ustawa o Policji – ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 355 z późn. zm.)
- ustawa o PPP – ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 696)
- ustawa o SC – ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1404 z późn. zm.)

ustawa o SG	- ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1402 z późn. zm.)
ustawa o SKW	- ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 253 z późn. zm.)
ustawa o ŻW	- ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 568 z późn. zm.)
u.ś.k.	- ustawa z dnia 25 czerwca 1997 r. o świadku koronnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1801)

Organy i instytucje

ABW	- Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
AW	- Agencja Wywiadu
BOR	- Biuro Ochrony Rządu
BSW SG	- Biuro Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej
BSW KGP	- Biuro Spraw Wewnętrznych Komendy Głównej Policji
CBA	- Centralne Biuro Antykorupcyjne
CBOS	- Centrum Badania Opinii Społecznej
CBŚ	- Centralne Biuro Śledcze Policji
CRD	- Centralna Registratura Daktyloskopijna
CZSW	- Centralny Zarząd Służby Więziennej
ENISA	- Europejska Agencja ds. Bezpieczeństwa Sieci i Infomacji
GIODO	- Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych
GPW	- Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie
KGP	- Komenda Główna Policji
KMP	- Komenda Miejska Policji
MS	- Minister Sprawiedliwości
NIK	- Najwyższa Izba Kontroli
NSR	- Narodowe Siły Rezerwowe
OISW	- okręgowy inspektorat Służby Więziennej
RPO	- Rzecznik Praw Obywatelskich
SA	- sąd apelacyjny
SKW	- Służba Kontrwywiadu Wojskowego
SN	- Sąd Najwyższy
SW	- Służba Więzienna
SWW	- Służba Wywiadu Wojskowego
TK	- Trybunał Konstytucyjny
UKNF	- Urząd Komisji Nadzoru Finansowego
WSI	- Wojskowe Służby Informacyjne

Publikatory i czasopisma

CBOSA	- Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych
Dz. Urz. KGP	- Dziennik Urzędowy Komendy Głównej Policji
HUK	- Czasopismo Kwartalne Całego Prawa Handlowego, Upadłościowego oraz Rynku Kapitałowego
KZS	- Krakowskie Zeszyty Sądowe
OSNC	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna

OSNCP	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNKW	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNPG	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
OSNwSK	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
OTK-A	- Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
PPH	- Przegląd Prawa Handlowego
PPK	- Przegląd Prawa Karnego
PiP	- Państwo i Prawo
Pr. Bank.	- Prawo Bankowe
Prok. i Pr.	- Prokuratura i Prawo
Pr. Pracy	- Prawo Pracy
PS	- Przegląd Sądowy
Prz. Sejm.	- Przegląd Sejmowy
PWP	- Przegląd Więziennictwa Polskiego
WPP	- Wojskowy Przegląd Prawniczy

Inne

AFIS	- <i>Automated Fingerprint Identification System</i> (automatyczny system identyfikacji daktyloskopijnej)
AŚ	- areszt śledczy
bhs	- bezpieczeństwo i higiena służby
BTC	- bitcoin
CATI	- <i>computer-assisted telephone interview</i>
CAWI	- <i>computer-assisted web interview</i>
CCTV	- <i>closed-circuit television</i> (systemy monitoringu wizyjnego)
OZI	- osobowe źródło informacji
PPP	- partnerstwo publiczno-prywatne
SNA	- Social Network Analysis
WESA	- Wspólny Europejski System Azylowy
ZK	- zakład karny

Wybrane prawne, kryminologiczne i kryminalistyczne aspekty badań nad przestępczością w Polsce

Oddawana do rąk Czytelników praca zbiorowa stanowi dorobek współpracy naukowej wielu osób reprezentujących różne środowiska w licznych projektach badawczo-rozwojowych prowadzonych w obszarze bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce na przełomie wieków. Stąd też jej tytuł „Przestępczość w XXI wieku”. Ponieważ jednak prace naukowo-badawcze były prowadzone w dwóch podstawowych nurtach: prawnym i technologicznym, pozwoliliśmy sobie rozdzielić wszystkie opracowania na dwa tematycznie określone bloki. Zakładaliśmy, że niniejsza praca zbiorowa będzie swoistą płaszczyzną wymiany wiedzy pomiędzy naukowcami i praktykami, gdyż w naszym najgłębszym przekonaniu przyniesie to korzyści obu stronom. Nie pozostało to jednak bez wpływu na zróżnicowanie poziomu merytorycznego zebranych opracowań.

Na wstępie warto przypomnieć, że pierwsze badania kryminologiczne nad bezpieczeństwem, zwłaszcza w aspektach związanych z przestępczością zorganizowaną, zostały zainicjowane w związku z powołaniem na Wydziale Prawa w Białymstoku w 1994 r., jeszcze w ramach Filii Uniwersytetu Warszawskiego, Zakładu Kryminologii i Problematyki Przestępczości Zorganizowanej¹. W Zakładzie tym, przekształconym później w Zakład Prawa Karnego i Kryminologii, prowadzonych było wiele inicjatyw naukowo-badawczych, które zaowocowały licznymi publikacjami², w tym także rozpraw doktorskich i habilita-

¹ Szerzej zob. E. Pływaczewski, K. Laskowska, G. Szczygiel, E. Guzik-Makaruk, W. Filipkowski, E. Zatyka, *Polskie kierunki badań kryminologicznych nad bezpieczeństwem obywateli*, Prok. i Pr. 2010, nr 1-2, s. 176 i n.; E.W. Pływaczewski, *Geneza i stan badań kryminologicznych nad bezpieczeństwem w Polsce*, Białostockie Studia Prawnicze 2011, z. 9, s. 229 i n.

² Zob. m.in. *Z problematyki prawa karnego*, red. P. Hofmański, Białystok 1994; *Prawo karne i proces karny wobec nowych form i technik przestępczości. Niemiecko-polskie kolokwium prawa karnego*, Białystok, Rajgród 12-17 września 1995, red. H.J. Hirsch, P. Hofmański, E.W. Pływaczewski, C. Roxin, Białystok 1997; *Aktualne problemy prawa karnego i kryminologii (Current Problems of the Penal Law and Criminology. Aktuelle Probleme des Strafrechts und der Kriminologie)*, red. E.W. Pływaczewski, t. 2, Białystok 1998; K. Laskowska, *Nielegalny handel narkotykami w Polsce*, Białystok 1999; Z. Rau, *Przestępczość zorganizowana w Polsce i jej zwalczanie*, Kraków 2002; E. Kowalewska-Borys, *Świadek koronny w ujęciu dogmatycznym*, Kraków 2004; W. Filipkowski, *Zwalczanie przestępczości zorganizowanej w aspekcie finansowym*, Kraków 2004; I. Nowicka, *Rozbój drogowy jako przejaw zorganizowanej działalności przestępczości*, Kraków 2004; K. Laskowska, *Rosyjskojęzyczna przestępczość zorganizowana. Studium kryminologiczne*, Białystok 2006; S. Redo, *Zwalczanie przestępczości zorganizowanej w Azji Centralnej*, Warszawa 2007; P. Chomentowski, *Polski system antyterrorystyczny. Prawno-organizacyjne kierunki ewolucji*, Warszawa 2014.

cyjnych. Wiele tematów badawczych z tego zakresu zostało sfinalizowanych, m.in. w ramach zakończonych przewodów doktorskich, inne są nadal prowadzone. W pierwszej kategorii mieszczą się problemy, takie jak: zorganizowana przestępczość narkotykowa, przestępczość zorganizowana i jej zwalczanie w Polsce, korupcja w Policji, rozboje drogowe jako przejaw przestępczości zorganizowanej, problematyka świadka koronnego, zorganizowana przestępczość finansowa ze szczególnym uwzględnieniem procederu prania brudnych pieniędzy, kłusownictwo leśne, przestępczość graniczna cudzoziemców na wschodnim odcinku granicy Polski czy wybrane aspekty wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych.

Kierowane i realizowane z naszym udziałem kolejne projekty, które miały już charakter skoordynowany w ramach powołanej w 2005 r. Polskiej Platformy Bezpieczeństwa Wewnętrznego – Naukowej Sieci Uniwersyteckiej, zawsze zakładały prowadzenie zaawansowanych badań technicznych w zakresie podniesienia bezpieczeństwa obywateli z wykorzystaniem wiedzy prawniczej, kryminologicznej i kryminalistycznej w jego wybranych, kluczowych obszarach. Prace na styku tych dwóch obszarów – humanistycznego i technicznego – stanowiły o ich innowacyjnym charakterze³. W ramach efektów końcowych prowadzonych projektów przygotowano kompleksowe analizy prawne, kryminologiczne i kryminalistyczne dotyczące konkretnych, nowych technologii istotnych dla bezpieczeństwa wewnętrznego państwa oraz prototypy ich wdrożeń⁴.

W tym miejscu można wymienić następujące projekty badawcze:

- projekt badawczy zamawiany, zrealizowany w latach 2002–2006 przez Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku pt. „Rozwiązania prawne i organizacyjno-techniczne w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej oraz terroryzmu ze szczególnym uwzględnieniem problematyki dowodów procesowych oraz instytucji świadka koronnego” (PBZ-MIN-004/T00/2002)⁵;
- projekt badawczy zamawiany, zrealizowany w latach 2007–2010 przez Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku oraz Wojskową Akademię Techniczną w Warszawie pt. „Monitoring, identyfikacja i przeciwdziałanie zagrożeniom bezpieczeństwa obywateli” (PBZ-MNiSW-DBO-01/I/2007)⁶;

³ Por. E.W. Pływaczewski, E.M. Guzik-Makaruk, W. Filipkowski, „*Nowoczesne technologie*” w *zwalczaniu przestępczości a prawa człowieka*, Przegląd Policyjny 2013, nr 1, s. 5–23; E.W. Pływaczewski, K. Laskowska, G. Szczygieł, E. Guzik-Makaruk, W. Filipkowski, E. Zatyka, *Polskie kierunki badań kryminologicznych...*, s. 176–201; zob. także M. Perkowska, E. Jurgielewicz, *Kierunki badań prawnokarnych i kryminologicznych prowadzonych w Zakładzie Prawa Karnego i Kryminologii Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku (w:) Interdyscyplinarność badań w naukach penalnych*, red. I. Sepiolo, Poznań 2012, s. 423–449.

⁴ Z. Rau, *Sprawozdanie z Konferencji pt. Wyzwania w zakresie badań nad bezpieczeństwem wewnętrznym – nowa perspektywa finansowa UE 2014–2020*, Prok. i Pr. 2012, nr 10, s. 165–176.

⁵ Zob. *Przestępczość zorganizowana. Świadek koronny, terroryzm. W ujęciu praktycznym*, red. E.W. Pływaczewski, Kraków 2005; *Aktualne problemy prawa karnego i kryminologii (Current problems of the penal law and criminology)*, red. E.W. Pływaczewski, t. 3, Białystok 2005.

⁶ Zob. *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu. Nowoczesne technologie i praca operacyjna*, red. L. Paprzycki, Z. Rau, Warszawa 2009; *Current Problems of the Penal Law and Criminology. Aktuelle Probleme des Strafrechts und der Kriminologie*, red. E.W. Pływaczewski, t. 4, Białystok 2009; E.W. Pływaczewski, *Świadek koronny jako instrument zwalczania przestępczości zorganizowanej*, Prok. i Pr. 2010, nr 7–8, s. 93 i n.

- projekt badawczy zrealizowany w latach 2008–2011 przez Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku pt. „Pozbawianie sprawców owoców przestępstwa” (1049/B/H03/2008/35)⁷;
- projekt rozwojowy zrealizowany w latach 2009–2011 przez PPBW sp. z o.o. i Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku pt. „Prawne i kryminologiczne aspekty wdrożenia i stosowania nowoczesnych technologii służących ochronie bezpieczeństwa wewnętrznego” (OR00003707)⁸;
- projekt badawczy, promotorski zrealizowany w latach 2010–2011 na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku pt. „Kryminologiczne aspekty przestępczości cudzoziemców na wschodniej granicy Polski” (O N110398339)⁹;
- projekt rozwojowy zrealizowany w latach 2011–2014 na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku (lider), Akademię Górniczo-Hutniczą w Krakowie, Future Voice System sp. z o.o., Wyższą Szkołę Technik Komputerowych i Telekomunikacji w Kielcach pt. „Opracowanie systemu wykrywania zagrożeń bezpieczeństwa osób niewidomych i słabo widzących ze szczególnym uwzględnieniem ruchu drogowego. Aspekty prawno-kryminologiczne i technologiczne” (0022/R/ID3/2011/01)¹⁰;
- projekt rozwojowy zrealizowany w latach 2011–2014 przez Uniwersytet w Białymstoku (lider), Akademię Górniczo-Hutniczą w Krakowie, Wojskową Akademię Techniczną w Warszawie oraz PPBW sp. z o.o. pt. „Nowoczesne technologie dla/w procesie karnym i ich wykorzystanie – aspekty techniczne, kryminalistyczne, kryminologiczne i prawne” (OROB002101/ID21/2)¹¹.

Należy podkreślić, że w wielu przypadkach przeprowadzone badania miały charakter pionierski w Polsce – lub nawet w Europie – ze względu na ich obszar lub skalę. Dotyczyło to zwłaszcza takich obszarów, jak:

- świadek koronny¹²,

⁷ Zob. *Przypadek przedmiotów i korzyści pochodzących z przestępstwa*, red. E.M. Guzik-Makaruk, Warszawa 2012.

⁸ W ramach tego projektu powstały dwie monografie oraz dwie prace zbiorowe. Zob. *Przestępczość zorganizowana*, red. E.W. Pływaczewski, Warszawa 2011; P. Chlebowicz, W. Filipkowski, *Analiza kryminalna. Aspekty kryminalistyczne i prawnowodowodowe*, Warszawa 2011; *Biały wywiad. Otwarte źródła informacji – wokół teorii i praktyki*, red. W. Filipkowski, W. Mądrzejowski, Warszawa 2012; W. Jasiński, *Osoby na eksponowanych stanowiskach politycznych. Przeciwdziałanie korupcji i praniu pieniędzy*, Warszawa 2012.

⁹ Zob. M. Perkowska, *Przestępczość graniczna cudzoziemców*, Warszawa 2013; D. Mocarska, *Przestępne nadużycie władzy przez funkcjonariuszy policji w ujęciu prawnokarnym i kryminologicznym*, Szczytno 2013.

¹⁰ Zob. *Bezpieczeństwo osób niewidomych i słabowidzących ze szczególnym uwzględnieniem ruchu drogowego. Wybrane aspekty prawne i kryminologiczne*, red. E.M. Guzik-Makaruk, E.W. Pływaczewski, E. Zatyka, t. 1, Białystok 2014; *Bezpieczeństwo osób niewidomych i słabowidzących w ruchu drogowym. Wybrane aspekty praktyczne*, red. K. Laskowska, W. Filipkowski, E. Glińska, t. 2, Białystok 2014.

¹¹ W ramach tego projektu jako efekt prowadzonych badań oraz dyskusji nad jego wynikami została już opublikowana praca zbiorowa – *Current Problems of the Penal Law and Criminology. Aktuelle Probleme des Strafrechts und der Kriminologie*, red. E.W. Pływaczewski, t. 6, Warszawa 2014.

¹² Por. Z. Rau, *Wyniki badań świadków koronnych – empiryczne badania porównawcze w latach 2001, 2009 i 2012*, *Prok. i Pr.* 2013, nr 5, s. 53 i n.; tenże, *Instytucja świadka koronnego w świetle analizy wybranych postępowań karnych*, *Przegląd Policyjny* 2013, nr 4, s. 149 i n.

- czynności operacyjno-rozpoznawcze i realizacja techniki operacyjnej¹³,
- elektroniczne postępowanie karne¹⁴,
- efektywność systemu odzyskiwania mienia¹⁵,
- automatyczna transkrypcja mowy na tekst¹⁶,
- operacyjna i strategiczna analiza kryminalna¹⁷,
- cyberterroryzm¹⁸,
- bezpieczeństwo energetyczne¹⁹,
- partnerstwo publiczno-prywatne w obszarze bezpieczeństwa²⁰.

W grudniu 2010 r. nastąpiło przekazanie Policji pierwszych kilkunastu narzędzi informatycznych będących efektem prac prowadzonych w ramach Polskiej Platformy Bezpieczeństwa Wewnętrznego:

- Grid bezpieczeństwa publicznego oraz System detekcji intruzów METAIDS – opracowane przez Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe (PCSS);
- MPI, program do monitorowania Internetu – opracowany w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie;
- Analizator Faktów i Związków (AFIZ) – opracowany w Politechnice Poznańskiej;
- System tłumaczenia automatycznego dla języka angielskiego dedykowany dla służb mundurowych – opracowany na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i w Poznańskim Centrum Superkomputerowo-Sieciowym oraz

¹³ Zob. Z. Rau, *Czynności operacyjno-rozpoznawcze w polskim systemie prawa – działania w kierunku uniwersalnej ustawy* (w:) *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości...*, red. L. Paprzycki, Z. Rau, Warszawa 2009, s. 712 i n.

¹⁴ Zob. A. Dziech, T. Ruś, R. Baran, A. Zeja, P. Fornalski, *InWAS Inteligentna wyszukiwarka akt sądowych* (w:) *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości...*, red. L. Paprzycki, Z. Rau, s. 330 i n.

¹⁵ Zob. Rozdział VI, *Przepadek przedmiotów i korzyści pochodzących z przestępstwa na podstawie badań* (w:) *Przepadek przedmiotów i korzyści...*, red. E.M. Guzik-Makaruk, s. 349 i n.

¹⁶ Zob. G. Demenko, R. Tadeusiewicz, S. Grocholewski, *Automatyczna analiza mowy jako narzędzie zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu* (w:) *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości...*, red. L. Paprzycki, Z. Rau, s. 255 i n.

¹⁷ Por. P. Chlebowicz, *Sprawozdanie z II Ogólnopolskiego Kongresu Analityków Informacji* (7 marca 2012 r., Warszawa), *Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego* 2012, nr 7; tenże, *Sprawozdanie z seminarium analityków kryminalnych w Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie* (12.03.2012 r.), *Przegląd Policyjny* 2012, nr 3; tenże, *Perspektywy wykorzystania analizy kryminalnej w praktyce prokuratorskiej*, *Prok. i Pr.* 2013, nr 7-8; P. Chlebowicz, W. Filipkowski, *Evaluation of Strategic Crime Analysis within the Central Anti-Corruption Bureau, Internal Security* 2014, nr 1.

¹⁸ Por. K. Laskowska, *Terrorizm w polskim kodeksie karnym – krótko o problemie* (w:) *Problemy prawa karnego i jego zastosowania w państwach Centralnej i Wschodniej Europy*, red. N.B. Silchenko, Grodno 2012, s. 340-343; tenże, *Польское государство перед угрозой кибертерроризма*, *Вестник Орловского Государственного Университета* 2012, nr 8, s. 11-16; E. Guzik-Makaruk, K. Laskowska, *Poczucie bezpieczeństwa oraz zagrożenie terroryzmem w świetle wyników badań empirycznych. Część pierwsza badań*, *Przegląd Policyjny* 2013, nr 4, s. 45-59.

¹⁹ Z. Rau, *Wybrane obszary zagrożeń bezpieczeństwa wewnętrznego państwa w kontekście budowy i funkcjonowania elektrowni jądrowej* (w:) *Energetyka jądrowa w Polsce*, red. K. Jeleń, Z. Rau, Warszawa 2012, s. 385-432.

²⁰ Por. E.W. Pływaczewski, E. Zatyka, *The private security industry as an element of the public security system* (w:) *Organized Crime and Terrorism. Reasons-Manifestations-Counteractions*, red. E.W. Pływaczewski, Olsztyn 2011; E.W. Pływaczewski, E. Zatyka, *Prywatny sektor ochrony jako obszar prac Organizacji Narodów Zjednoczonych*, *Przegląd Policyjny* 2012, nr 1, s. 11 i n.

- IBIS, KASS, LINK/MAMUT, SOMP, P2P – grupa narzędzi informatycznych opracowanych w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie.

Ponadto, technologie opracowywane w ramach projektów badawczych i rozwojowych były doceniane przez samych użytkowników końcowych m.in. w trakcie targów EUROPOLTECH:

- w 2013 r. Złotą Gwiazdę Policji w ramach Konkursu Supernowoczesny 2013 otrzymała Politechnika Gdańska, Wydział Elektroniki i Informatyki, Katedra Systemów Multimedialnych za system zdalnej obserwacji akustyczno-wizyjnej, zaś Srebrną Gwiazdą Policji otrzymała Katedra Telekomunikacji, Akademii Górniczo-Hutniczej im. Staszica w Krakowie za system wykrywania fałszerstw w obrazach cyfrowych – MITIS;
- w 2011 r. Srebrną Gwiazdą Policji oraz nagrodę Laur Graniczny nadawany przez Komendanta Głównego Straży Granicznej otrzymała Grupa Inteligentnych Systemów Informacyjnych Katedra Informatyki Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie za środowisko wspomagania analizy kryminalnej LINK/MAMUT.

Warto również podkreślić wielokrotnie nagrodzone wdrożenia w ramach technologii tzw. podwójnego zastosowania wypracowane przez zespół Andrzeja Czyżewskiego z Katedry Systemów Multimedialnych Politechniki Gdańskiej. Jednym z nich jest Cyber-Oko, czyli skonstruowany w Politechnice Gdańskiej system śledzenia punktu fiksacji wzroku użytkownika siedzącego przed monitorem komputerowym. Dostarcza informacji o tym, na które fragmenty ekranu patrzy użytkownik w danym momencie. Dzięki opracowanemu oprogramowaniu, Cyber-Oko umożliwi badanie stopnia świadomości pacjentów zdiagnozowanych jako osoby znajdujące się w stanie wegetatywnym. Innym zastosowaniem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym (w szczególności osobom sparaliżowanym lub znajdującym się w tzw. zespole zamknięcia) komunikacji ze światem. Pacjent ma możliwość poruszania kursorem myszy za pomocą wzroku, wybierania odpowiednich piktogramów oznaczających konkretne komunikaty oraz pisanie wzrokiem na wirtualnej klawiaturze QWERTY.

Ponadto, w oparciu o technologie elektroencefalograficzne EEG, Katedra Systemów Multimedialnych Politechniki Gdańskiej rozwija oprogramowanie wspomagające diagnozowanie stanu świadomości oraz komunikacje z osobami znajdującymi się w stanie syndromu zamknięcia. Wykorzystywany jest 14-elektrodowy, bezprzewodowy system rejestracji sygnałów EEG, monitorujący fale mózgowie. Dzięki wykorzystaniu kasku EEG, możliwe jest komunikowanie się z osobami w stanie wegetatywnym. Badania prowadzone są przy współpracy z Fundacją „Światło” z Torunia, zajmującą się m.in. osobami w śpiączce.

Natomiast niektóre opracowania zamieszczone w niniejszej pracy zbiorowej są bezpośrednimi efektami wymienionego wcześniej projektu rozwojowego pt. „Nowoczesne technologie dla/w procesie karnym i ich wykorzystanie – aspekty techniczne, kryminalistyczne, kryminologiczne i prawne”. W jego ramach, poza aspektami prawnymi, kryminologicznymi i kryminalistycznymi badań prowadzonych na Uniwersytecie w Białymstoku przez zespół badawczy Katedry Prawa Karnego i Kryminologii Wydziału Prawa, na uwagę zasługują komplementarne prace prowadzone w obszarze technicznym i komercjalizacyjnym.

Wojskowa Akademia Techniczna w Warszawie zrealizowała zadania w dwóch wewnętrznych jednostkach organizacyjnych (Wydział Cybernetyki oraz Instytut Optoelektroniki). Realizacja zadania „Opracowanie elektronicznego modułu procesowego – etap badań naukowych/rozwojowych” obejmowała m.in. szereg prac, których finalnym wynikiem są takie produkty informacyjne uzupełniające istniejący moduł procesowy, jak: odwzorowanie zgodnej z aktualną literą prawa metodyki pracy sędziego sądu rejonowego w wydziale karnym – modele BPM²¹ i system *workflow*, słownik pojęć dla ontologii procesu karnego²² oraz zestaw kilkudziesięciu elektronicznych szablonów dokumentów formalnych²³.

Zadanie „Rozpoznanie zagadnień związanych z techniką operacyjną stosowaną w trakcie prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych (głównie ich aspekt dowodowy)” zrealizowano w obszarze nowoczesnych technologii do zwalczania przestępczości, w tym przede wszystkim: zorganizowanej, stadionowej, cyberprzestępczości i przestępczości internetowej. Następnie w zadaniu „Wykorzystanie monitoringu wizyjnego do zwalczania przestępczości” przeprowadzono prace, których materialnym wynikiem jest sprzętowy demonstrator technologii systemu do zwalczania przestępczości stadionowej (bramka automatycznej kontroli biometrycznej osób). System ma za zadanie automatyzację kontroli osób uczestniczących w imprezie masowej (np. wchodzących na obiekt sportowy) poprzez weryfikację osoby na podstawie parametrów biometrycznych.

Zainteresowanie wynikami projektu wyraziły instytucje państwowe. Należy podkreślić zgłoszone potrzeby wykorzystania wyników przez Ministerstwo Sprawiedliwości w projekcie CaSuS oraz zainteresowanie Sądu Rejonowego w Białymstoku do testowego uruchomienia w Wydziale Karnym tychże rozwiązań. Opracowane oprogramowanie jest aktualnie testowane w wydziale karnym sądu rejonowego, natomiast demonstrator podlega testom na obiektach stadionowych.

W ramach pierwszego z zadań przypadających Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, dotyczącego tzw. Elektronicznego Systemu Odzyskiwania Mienia, realizowane zadania obejmowały prace badawcze i rozwojowe. Ich rezultatem jest przygotowany prototyp systemu wsparcia procesu odzyskiwania mienia o roboczej nazwie „Taurus” (VII poziom gotowości technologii). Oprogramowanie to było rozwijane przy wykorzystaniu wiedzy i doświadcze-

²¹ D. Pierzchała, R. Antkiewicz, M. Dyk, R. Kasprzyk, A. Najgebauer, Z. Tarapata, *Criminal procedure management based on BPM simulation*, Information Systems In Management 2013, t. 2, nr 2.

²² D. Pierzchała, *Application of Ontology and Rough Set Theory to Information Sharing in Multi-resolution Combat M&S*, Studies in Computational Intelligence 2014, t. 551.

²³ Por. R. Antkiewicz, M. Chmielewski, T. Drozdowski, A. Najgebauer, J. Rulka, Z. Tarapata, R. Wantoch-Rekowski, D. Pierzchała, *Knowledge-Based Approach for Military Mission Planning and Simulation* (w:) *Advances in Knowledge Representation*, red. C. Ramírez Gutiérrez, Rijeka 2012; A. Najgebauer, R. Antkiewicz, D. Pierzchała, Z. Tarapata, J. Rulka, W. Kulas, R. Kasprzyk, M. Chmielewski, J. Koszela, T. Tarnawski, R. Wantoch-Rekowski, *Informacyjne systemy wspomagania decyzji w sytuacjach konfliktowych i kryzysowych* (w:) *Technologie podwójnego zastosowania. Wybrane technologie Wojskowej Akademii Technicznej*, red. A. Najgebauer, Warszawa 2012; D. Pierzchała, M. Dyk, *Symulacja rozproszona w VBS2* (w:) *VBS2 Symulator taktyczny pola walki. Projektowanie i programowanie*, red. R. Wantoch-Rekowski, Warszawa 2013.

nia funkcjonariuszy Policji, w szczególności Biura Odzyskiwania Mienia Komendy Głównej Policji.

W ramach drugiego zadania dotyczącego analizy kryminalnej (ze szczególnym uwzględnieniem *data mining* oraz zastosowań sztucznej inteligencji) oraz wykorzystywania otwartych źródeł informacji, w AGH przeanalizowano możliwości podniesienia jej efektywności poprzez integrację źródeł danych pochodzących i gromadzonych niezależnie od siebie przez różne służby. Stwierdzono brak uwarunkowań prawnych umożliwiających przetwarzanie danych funkcjonujących w Polsce organów, instytucji i służb, których ustawowa działalność koncentruje się w obszarze bezpieczeństwa publicznego w jednym miejscu i brak gestora takich danych. W związku z czym w realizowanych pracach skoncentrowano się na opracowaniu takiej architektury systemu, by był on możliwy do zastosowania w aktualnych uwarunkowaniach prawnych i jednocześnie przynosił wartość dodaną²⁴.

W związku z ograniczeniami nałożonymi na zakres zastosowania drążenia danych (*data mining*), podjęto działania nad wypracowaniem alternatywnych metod bazujących na przetwarzaniu wiedzy w rozproszonych systemach grafowych za pomocą transformacji grafowych, w szczególności przeanalizowano też wykorzystanie rozproszonych transformacji do analizy niespójności kompetencyjnej tworzonego systemu. Wstępnie zbadano też możliwości współpracy systemów agentowych z systemami transformacji grafowych i notacji formalnych opartych na etykietowanych grafach transformacji²⁵.

Natomiast w przypadku realizacji przez PPBW sp. z o.o. zadania pt. „Prawne i ekonomiczne aspekty komercjalizacji wyników projektu”, wytworzono analizy i opracowania z zakresu praw autorskich, przepisów prawa cywilnego, możliwości patentowania w kraju i na świecie, modeli i schematów komercjalizacji w odniesieniu do konkretnych produktów stanowiących efekt prac w projekcie. Wykonano także analizy ekonomiczne i prawne oceny możliwości zastosowania wytworzonych rozwiązań w gospodarce.

²⁴ Por. L. Kotulski, A. Sędziwy, B. Strug, *Coordination of Design Processes in Two Perspectives of Computer Aided Design*, Key Engineering Materials 2013, t. 572; L. Kotulski, B. Strug, *Supporting Communication and Cooperation in Distributed Representation for Adaptive Design*, Advanced Engineering Informatics 2013, t. 27.

²⁵ Por. L. Kotulski, A. Sędziwy, *On the Effective Distribution and Maintenance of Knowledge Represented by Complementary Graphs* (w:) *Transactions on Computational Collective Intelligence VI*, red. N. Thanh Nguyen, R. Kowalczyk, Lecture Notes of Computer Science 2012, t. 7190; L. Kotulski, B. Strug, *Hypergraph distributed adaptive design supported by hypergraph replication* (w:) *Artificial Intelligence and Soft Computing. 11th International Conference, ICAISA 2012, Zakopane, Poland, April 29–3 May, 2012. Proceedings. Part II*, red. L. Rutkowski, M. Korytkowski, R. Scherer, R. Tadeusiewicz, L. Zadeh, J. Zurada, Lecture Notes in Artificial Intelligence 2012, t. 7268; A. Sędziwy, L. Kotulski, *Supporting Fault Tolerance in Graph-Based Multi-Agent Computations* (w:) *Artificial Intelligence and Soft Computing. 11th International Conference, ICAISA 2012, Zakopane, Poland, April 29–3 May, 2012. Proceedings. Part II*, red. L. Rutkowski, M. Korytkowski, R. Scherer, R. Tadeusiewicz, L. Zadeh, J. Zurada, Lecture Notes in Artificial Intelligence 2013, t. 7895; L. Kotulski, B. Strug, *Transactional Model of Graph Transformations in Computer Aided Design*, Key Engineering Materials 2013, t. 572; L. Kotulski, A. Sędziwy, B. Strug, *Heterogeneous Graph Grammars Synchronization in CAD systems supported by hypergraph representations of buildings*, Expert Systems with Applications 2014, t. 41, nr 4; A. Sędziwy, L. Kotulski, M. Szpyrka, *Formal methods supporting agent aided smart lighting design* (w:) *Complex Systems and Dependability*, red. W. Zamojski, J. Mazurkiewicz, J. Sugier, T. Walkowiak, J. Kacprzyk, Advances in Intelligent and Soft Computing 2012, t. 170.

W wyniku realizacji drugiego z zadań tego konsorcjanta pt. „System wczesnego wykrywania potencjalnych przestępstw jako moduł monitoringu Internetu” wytworzono narzędzie informatyczne o nazwie CLUO-v.2.0, jako moduł systemu monitoringu Internetu. Użyte algorytmy oparte zostały o metody przetwarzania języka naturalnego, rozbudowane o istniejące i nowo wygenerowane metody ekstrakcji cech z dokumentów oraz korzystające z istniejących metod klasyfikacyjnych. Modele klasyfikacyjne budowane są pod nadzorem administratora systemu w oparciu o istniejące dane przykładowe. Zastosowanie takiego modułu obejmuje szereg przypadków użycia, wśród których wymienić można: znajdowanie serwisów internetowych szerzących informacje o charakterze przestępczym – instrukcje włamań, nawołujące do przestępstw na tle rasowym, wczesne wykrywanie trendów świadczących o niepokojach społecznych (zwiększona aktywność pseudokibiców, nawoływanie do rozruchów itp.).

Podkreślenia wymaga fakt, że prowadzone badania nawiązują i wykorzystują wyniki poprzednich projektów. W ten sposób staraliśmy się i nadal staramy utrzymywać wysoki poziom samych badań, jak i ciągłość (komplementarność) podejmowania najważniejszych problemów istotnych z punktu widzenia teorii i praktyki. Wszystkim im przyświecała teza postawiona w pierwszej z cyklu prac zbiorowych, która brzmiała: „Nie jest możliwe efektywne i w pełni skuteczne zwalczanie przestępczości (w tym gospodarczej i zorganizowanej) bez udziału i wsparcia wysoko zaawansowanych instrumentów informatycznych”²⁶.

Nasze doświadczenia w zakresie pracy badawczej i wdrożeniowej wskazują na rosnące znaczenie wsparcia, jakie organy państwowe mogą uzyskać ze strony wypracowanych rozwiązań. Wynika to z dynamicznie rozwijającego się procesu cyfryzacji życia w społeczeństwie oraz faktu pozostawiania wielu śladów cyfrowych naszej aktywności. Ta ilość śladów przekracza możliwości percepcji pojedynczych osób, a nawet ich zespołów. Z drugiej strony funkcjonują już w praktyce takie technologie informatyczne, które wzorując się na sposobie myślenia człowieka, są w stanie przyspieszyć proces przetwarzania informacji w postaci tekstu, obrazu czy dźwięku. Jednakże po raz kolejny należy podkreślić, że bezrefleksyjne wdrażanie ich do praktyki organów ścigania, służb specjalnych, wymiaru sprawiedliwości może rodzić kolejne problemy natury prawnej czy etycznej. W tym też miejscu pojawia się konieczność uzupełniania badań technicznych o komponent prawny, etyczny, jak również kryminologiczny lub kryminalistyczny dla lepszego wykorzystania możliwości ukrytych w technologii, uwzględniając standardy demokratycznego państwa prawa i przestrzegania praw i wolności człowieka.

Ponadto, badania były zawsze prowadzone w ściślejszej współpracy z użytkownikami końcowymi tych rozwiązań technologicznych, czyli funkcjonariuszami organów ścigania, służb specjalnych oraz pracowników wymiaru sprawiedliwości. Badania dogmatyczne i empiryczne nie odnosiły się tylko do kwestii przydatności rozwiązań technicznych, ale także dopuszczalności czy też le-

²⁶ E.W. Pływaczewski, Z. Rau, *Wstęp (w:) Przestępczość zorganizowana. Świadek koronny...*, red. E.W. Pływaczewski, s. 16.

galności ich stosowania, czego brakuje wielu współcześnie realizowanym projektom rozwojowym. Kluczowymi okazały się rozważania dotyczące zachowania zasady proporcjonalności pomiędzy ingerowaniem w prawa człowieka i obywatela za pomocą rozwiązań technologicznych a ochroną tychże praw i wolności w państwie demokratycznym poprzez nakreślenie ram dopuszczalności stosowania takich rozwiązań²⁷.

Każda z monografii zawiera wielopłaszczyznowe opracowania, będące wynikiem zainteresowań zawodowych i naukowych ich Autorów. Wszystkie one zasługują na uwagę Czytelników, z których – mamy nadzieję – każdy powinien znaleźć takie opracowanie, jakie ze względów zawodowych lub osobistych zainteresowań będzie zawierało przydatne informacje i rozważania. My pozwoliliśmy sobie jednak na subiektywne wyróżnienie kilku z nich.

Niezależnie od tego, chcielibyśmy serdecznie podziękować wszystkim przedstawicielom poniższych Instytucji za ich wkład w przygotowanie opracowań – w sumie 101, składających się na obie części niniejszej pracy zbiorowej:

- Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni,
- Akademia Obrony Narodowej w Warszawie,
- Biuro Badań Kryminalistycznych Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego,
- Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich,
- Centrale Biuro Antykorupcyjne,
- Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Policji w Warszawie,
- Centralny Ośrodek Szkolenia Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego,
- Centrum Szkolenia Żandarmerii Wojskowej w Mińsku Mazowieckim,
- Centrum Zdrowia Psychicznego w Białymstoku,
- Fundacja Bezpieczna Cyberprzestrzeń,
- Fundacja Panoptykon,
- Główny Inspektorat Transportu Drogowego,
- Helsińska Fundacja Praw Człowieka,
- Kancelaria Adwokacka s.c. Janusz Kaczmarek & Maciej Kaczmarek,
- Kancelaria Adwokatów i Radców Prawnych P.J. Sowisło & Topolewski S.K.A. z siedzibą w Poznaniu,
- Kancelaria Niemczyk i Wspólnicy,
- Krakowska Akademia im. A. Frycza Modrzewskiego,
- Marynarka Wojenna RP,
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych,
- MORATEX,
- Najwyższa Izba Kontroli,
- Ośrodek Przetwarzania Informacji Państwowy Instytut Badawczy,
- Policja,
- Politechnika Gdańska,
- Politechnika Poznańska,
- Politechnika Rzeszowska,
- Politechnika Wrocławska,

²⁷ E.W. Pływaczewski, W. Filipkowski, *Combating Transnational Crime Under the Rule of Law. Contemporary Opportunities and Dilemmas* (w:) *Handbook of Transnational Crime and Justice*, red. P. Reichel, J. Albanese, Los Angeles-London-New Delhi-Singapore-Washington DC 2014, s. 375 i n.

- prokuratury różnych szczebli,
- sądy różnych szczebli, w tym Sąd Najwyższy,
- Sejm RP,
- Służba Więzienna,
- Szkoła Policji w Katowicach,
- Szkoła Policji w Pile,
- Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej Wydział Zamiejscowy w Poznaniu,
- Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu,
- Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu,
- Uniwersytet w Białymstoku,
- Uniwersytet Jagielloński,
- Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie,
- Uniwersytet Wrocławski,
- Urząd do Spraw Cudzoziemców,
- Wojskowa Akademia Techniczna im. Jarosława Dąbrowskiego w Warszawie,
- Wojskowy Instytut Chemii i Radiometrii,
- Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa i Ochrony im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie,
- Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego Apeiron w Krakowie,
- Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie,
- Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie,
- Wyższa Szkoła Prawa i Administracji Przemysł-Rzeszów,
- Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie,
- Żandarmeria Wojskowa.

Powyższy skład Autorów stanowi o unikatowym charakterze tej bardzo obszernej pracy zbiorowej, obrazującej różne formy i zakresy przestępczości pierwszych 15 lat XXI w.

Niniejsza monografia została podzielona na pięć merytorycznych części:

- I - „Przestępczość a bezpieczeństwo obywateli: badania w obszarze instytucjonalnym i prawnym”,
- II - „Zwalczanie przestępczości: obszar problematyki czynności operacyjno-rozpoznawczych”,
- III - „Zwalczanie przestępczości: wybrane elementy kryminalistyczne i penitencjarne”,
- IV - „Badania w obszarze przestępczości gospodarczej: tendencje kryminalnych zagrożeń obrotu gospodarczego”,
- V - „Badania w obszarze kryminologicznym: przykłady współczesnych form przestępczości i ich zwalczanie”.

Trudność w dokonaniu tegoż podziału polega na tym, że większość z opracowań ma charakter interdyscyplinarny. Dlatego też o przyporządkowaniu danego opracowania do stosownej części decydowała całościowa analiza ich treści.

W niniejszym opracowaniu, w pierwszej kolejności chcielibyśmy zwrócić uwagę na artykuł pt. „Prawne i organizacyjne aspekty zapobiegania oraz

zwalczania przestępczości w Policji w latach 1998–2014. Spojrzenie z perspektywy 16 lat działalności Biura Spraw Wewnętrznych Komendy Głównej Policji” autorstwa M. Węglińskiego i I. Dziugieła. Jest to bodaj jedyne kompleksowe opracowanie naukowe opisujące funkcjonowanie Biura Spraw Wewnętrznych Komendy Głównej Policji. Jest to jednostka organizacyjna, która od 1998 r. zajmuje się różnymi rodzajami przestępczości w szeregach Policji, w szczególności korupcją przy kontrolach w ruchu drogowym, ujawnianiem tajemnicy służbowej, współpracą policjantów z grupami przestępczymi, stosowaniem przemocy na służbie oraz nadużyciami w sferze logistyki, tym samym dbając o wysoki standard pracy samych funkcjonariuszy tej formacji. Jej aktywność nie polega jedynie na prowadzeniu stosownych czynności operacyjnych czy procesowych. Na uwagę zasługują także – przynoszące bardzo dobre efekty – działania analityczne i profilaktyczne. Te ostatnie polegają w szczególności na spotkaniach z samymi funkcjonariuszami, współpracy z kadrą kierowniczą oraz podejmowaniu inicjatyw – także legislacyjnych, mających na celu zwiększenie transparentności czynności podejmowanych przez funkcjonariuszy, ale także służących ochronie ich przed bezpodstawnymi oskarżeniami.

W dobie dynamicznego rozwoju przestępczości gospodarczej warto także zapoznać się z opracowaniem pt. „75 lat badań nad przestępczością białych kołnierzyków – rozwój koncepcji, krytyka i aktualny stan badań” autorstwa M. Gurtowskiego. Stanowi ono teoretyczną analizę koncepcji E.H. Sutherland, znanej pod tytułowym pojęciem *white collar crimes*, która w poprzednim wieku w nowatorski sposób starała się opisywać przestępczość gospodarczą, zarówno od strony jej fenomenologii, jak i etiologii. Jak uwidacznia wskazane opracowanie, koncepcja ta pozostaje nadal aktualna, mimo pojawiającej się krytyki jej ujęcia ze współczesnej perspektywy. W niniejszym opracowaniu można zauważyć udane połączenie rozważań o charakterze kryminologicznym oraz kryminalistycznym. Te ostatnie są reprezentowane w opisie kwestii związanych w szczególności z profilem sprawcy oraz *modus operandi* tego typu przestępstw.

Zamieszczone w tej monografii opracowania poruszają także kwestie trudne w ocenie zarówno teoretyków, jak i praktyków stosujących prawo. Przykładem jest opracowanie pt. „Problematyka kontroli operacyjnej w zwalczaniu przestępczości zorganizowanej. Rola prokuratora w wykorzystywaniu materiałów operacyjnych w postępowaniu przygotowawczym” autorstwa E. Czupryńskiej. Zawiera ono teoretyczne rozważania związane z udziałem prokuratora w zarządzaniu oraz prowadzeniu kontroli operacyjnej według obowiązującego prawa. Są one uzupełnione właśnie o praktyczne problemy stosowania teje instytucji procesu karnego.

Do kwestii kontrowersyjnych i budzących wiele nieporozumień należy także problematyka udziału przedstawicieli sektora prywatnego w zapobieganiu i zwalczaniu przestępczości. Jest to zagadnienie związane z rozwijającym się procesem prywatyzacji bezpieczeństwa oraz budowania partnerstwa publiczno-prywatnego w tym zakresie. Baczną uwagę wypada poświęcić opracowaniu pt. „Rola sektora komercyjnego w zapobieganiu i zwalczaniu przestępczości –

ujęcie dogmatyczne” autorstwa P. Niemczuka. Jego Autor postawił ciekawą tezę, że „im lepsza ochrona świadczona przez podmioty komercyjne, wyrażająca się spadkiem przestępstw, tym mniejsze zapotrzebowanie będzie na aktywność sektora publicznego”. Celem udowodnienia tej tezy dokonał szeregu interesujących analiz dogmatycznych. Problematykę prywatnego sektora ochrony podjęła w swoim opracowaniu „Prywatny sektor ochrony z perspektywy europejskiej” również E. Zatyka, wskazując na potrzebę stworzenia na poziomie międzynarodowym odpowiednich regulacji prawnych odnośnie do jego funkcjonowania. Potrzeba ta podyktowana jest koniecznością zagwarantowania odpowiedniego poziomu ochrony praw człowieka w obliczu zwiększającego się udziału podmiotów prywatnych w dostarczaniu świadczeń z zakresu ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Na uwagę zasługuje także opracowanie pt. „Odpowiedzialność cywilna i majątkowa funkcjonariuszy publicznych – rozważania na tle art. 417 k.c. i ustawy o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie przepisów prawa” autorstwa K. Kurzępy-Dedo. Autorka przedstawiła analizę dogmatyczną tytułowej kwestii odpowiedzialności cywilnoprawnej władzy publicznej za szkody wyrządzone przy jej wykonywaniu przez funkcjonariuszy publicznych wraz ze stosownymi przepisami proceduralnymi. Władza publiczna dysponuje szeregiem uprawnień w stosunku do obywateli, a jej decyzje mogą w daleko idący sposób wpływać na ich życie i status prawny. Nie można zapominać, że wraz z władzą rodzi się także odpowiedzialność osób ją sprawujących za czyny naruszające prawo. Jest to jedna z konsekwencji przyjęcia idei praworządności w demokratycznym państwie prawa.

Niezwykle rzadko można spotkać się z opracowaniami dotyczącymi popełniania przestępstw na morzu. Lukę tę w interesujący sposób wypełnia opracowanie pt. „Morskie wymiary zapobiegania i zwalczania przestępczości w XXI w.” autorstwa T. Szubrychta. Autor prezentuje całe spektrum czynów zabronionych popełnianych na morzu, takich jak: piractwo, przemyt, nielegalna emigracja oraz wymierzonych w środowisko naturalne. Morski kontekst ich popełniania wpływa na fenomenologię tych czynów, a także sposoby przeciwdziałania im i ich zwalczania. Można pokusić się o wprowadzenie nowego pojęcia „przestępczości morskiej”. Zwłaszcza że Autor scharakteryzował wiele jej aspektów ilościowych i jakościowych, w tym m.in. skalę występowania oraz jej wpływ na współczesne bezpieczeństwo.

W opracowaniu zatytułowanym „Wykorzystanie współczesnych zdobyczy techniki oraz wiedzy o strategii operacyjnej organów ścigania przez sprawców porwań dla okupu”, specjalizujący się w badaniach nad tym procederem J. Kaczmarek przedstawił jego aspekty etiologiczne i fenomenologiczne. W ostatnich latach w Polsce wskazany obszar stał się przedmiotem intensywnych działań zorganizowanych grup przestępczych. Fakt ten wynika z rosnącej zamożności niektórych członków społeczeństwa, którzy padają ofiarami tego typu przestępstw. Jednakże Autor nie poprzestaje na tym. Atutem tego opracowania jest nie tyle diagnoza zjawiska, ale to w jaki sposób nowoczesnymi rozwiązaniami technologicznymi i taktyką ich stosowania można wesprzeć organy ścigania

w trakcie prowadzenia przez nie czynności wymierzonych w sprawców porwań dla okupu. Autor słusznie zauważył, że proces udoskonalania sposobu działań zachodzi także po stronie sprawców biorących udział w tym procederze.

Naszym zdaniem na uwagę zasługuje także opracowanie pt. „Rozporządzenie Eurodac po przekształceniu – jeszcze narzędzie do walki ze zjawiskiem *asylum shopping* czy już narzędzie ochrony porządku publicznego?” autorstwa R. Rogali i K. Marcjanik. Zawarto w nim analizę zmian regulacji prawnych związanych z gromadzeniem i przetwarzaniem danych daktyloskopijnych osób ubiegających się o status azylanta w Unii Europejskiej. Autorzy ukazali także szereg kwestii powiązanych z tym zagadnieniem, np. wykorzystanie tych danych przez organy ścigania, ochronę danych osobowych, ochronę prawa do prywatności osób znajdujących się w tej bazie danych. Atutami opracowania są zarówno szczegółowość analiz, jak i ich kompleksowość. Autorzy w swoich badaniach starają się uwzględnić różne aspekty praktycznego wykorzystania zgromadzonych danych.

Institucja świadka koronnego doczekała się wielu opracowań ze względu na swoją wyjątkowość i kontrowersyjność jako instrument zwalczania przestępczości zorganizowanej²⁸. Nadal jest to temat aktualny, o czym świadczy opracowanie pt. „Próba oceny instytucji świadka koronnego w kontekście prawnych i etycznych uwarunkowań jego funkcjonowania” autorstwa A. Wesołowskiej i M. Wysoczyńskiej. Autorki przedstawiły tytułowe problemy prawne i etyczne w ujęciu praktycznym. Wynika to z przemyśleń opartych na ich doświadczeniu zawodowym jako sędziów. Działania te doprowadziły do zaproponowania metodyki prowadzenia postępowania karnego w sprawach dotyczących przestępczości zorganizowanej z uwzględnieniem specyfiki stosowania tej właśnie instytucji procesu karnego.

W opracowaniu pt. „Problematyka czynności operacyjno-rozpoznawczych w świetle przeprowadzonych badań. Dziesięć lat prac nad ustawą – legislacyjna rozważa czy porażka?”, Z. Rau dokonał przeglądu i analizy prac ustawodawczych oraz przedstawił wyniki autorskich badań empirycznych w Policji, CBA, Straży Granicznej i Służbie Celnej, związanych z wykonywaniem czynności operacyjno-rozpoznawczych. Uwzględnione zostały także wnioski wynikające z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 lipca 2014 r., K 23/11, OTK-A 2014, nr 7, poz. 80. W znacznej mierze krytycznie i twórczo odniósł się do braku determinacji w dążeniu poszczególnych ekip rządowych – co warto zaznaczyć, od 2004 r. – do kompleksowego ustawowego unormowania tego tematu.

Ostatnim w kolejności opracowaniem, na które chcielibyśmy zwrócić uwagę, to praca autorstwa R. Zielińskiego i M. Sankowskiego pt. „Czy służby specjalne powinny się komunikować i w jaki sposób?”. Jest to unikalne opracowanie przygotowane przez dziennikarza oraz specjalistę z zakresu *public relations*. Autorzy niejako z zewnątrz patrzą na działania podejmowane przez organy państwowe, w szczególności służby specjalne w Polsce, jak i poza jej granicami. W sposób bezpośredni odnoszą się do problemu tego, w jaki sposób należy informować społeczeństwo o działaniach służących zapewnieniu bezpieczeństwa obywatelom i państwu. Analizie została poddana polityka informacyjna

²⁸ E.W. Pływaczewski, *Świadek koronny jako instrument...*, s. 93 i n.

Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Centralnego Biura Antykorupcyjnego. Co więcej, dla porównania ukazana została zmiana w sposobie komunikacji, jaką przeszły brytyjskie służby specjalne.

Redaktorzy naukowci:

Dr hab. Wojciech Filipkowski, prof. UtwB

Prof. zw. dr hab. Emil W. Pływaczewski

Dr Zbigniew Rau

Selected legal, criminological and forensic aspects of research on crime in Poland

This collective work is the product of scientific work of many persons representing various groups, performed in numerous research and development projects in the area of public security and order in Poland in late 20th and early 21st century. Hence its title: "Crime in the 21st century." However, because the research and development works have been conducted in two basic areas, i.e. law and technology, we divided the articles into two monographs according to their subject matter. We have assumed that this publication will constitute a venue for exchange of information between scientists and practitioners because we deeply believe that such an exchange would be beneficial to both parties. However, this has affected the standard of the articles collected herein.

It needs to be mentioned that the first criminology research on security, in particular in its aspects related to organized crime, was initiated in connection with the formation in 1994 of the Institute of Criminology and Problems of Organized Crime at the Faculty of Law in Białystok at the then Branch of the Warsaw University.¹ The Institute, which was later transformed into the Institute of Criminal Law and Criminology, conducted many research and development projects that resulted in numerous publications,² including doctoral and

¹ More information can be found in: E. Pływaczewski, K. Laskowska, G. Szczygieł, E. Guzik-Makaruk, W. Filipkowski, E. Zatyka, *Polskie kierunki badań kryminologicznych nad bezpieczeństwem obywateli* [Polish areas of criminological research on the security of citizens], *Prokuratura i Prawo* 2010, no. 1-2, pp. 176ff; E.W. Pływaczewski, *Geneza i stan badań kryminologicznych nad bezpieczeństwem w Polsce* [The origins and the status of criminological research on security in Poland], *Białostockie Studia Prawnicze* 2011, no. 9, pp. 229ff.

² See, among others: P. Hofmański, ed., *Z problematyki prawa karnego* [Certain problems of criminal law], Białystok 1994; P. Hofmański, H.J. Hirsch, E.W. Pływaczewski, C. Roxin, ed., *Prawo karne i proces karny wobec nowych form i technik przestępczości. Niemiecko-polskie kolokwium prawa karnego*. [Criminal law and criminal process in the face of new forms and techniques of crime. German and Polish penal law thesis], Rajgród 12–17 September 1995, Białystok 1997; E.W. Pływaczewski, ed., *Aktualne problemy prawa karnego i kryminologii* [Current Problems of the Penal Law and Criminology. Aktuelle Probleme des Strafrechts und der Kriminologie], vol. 2, Białystok 1998; K. Laskowska, *Nielegalny handel narkotykami w Polsce* [Illegal drug trade in Poland], Białystok 1999; Z. Rau, *Przestępczość zorganizowana w Polsce i jej zwalczanie* [Organized crime in Poland and its suppression], Kraków 2002; E. Kowalewska-Borys, *Świadek koronny w ujęciu dogmatycznym* [A dogmatic approach to the immunity witness], Kraków 2004; W. Filipkowski, *Zwalczanie przestępczości zorganizowanej w aspekcie finansowym* [Financial aspects of the fight against organized crime], Kraków 2004; I. Nowicka, *Rozbój drogowy jako przejaw zorganizowanej działalności przestępczej* [Road robberies as a manifestation of organized crime], Kraków 2004; K. Laskowska, *Rosyjskojęzyczna przestępczość zorganizowana. Studium kryminologiczne* [Russian-speaking organized

habilitation dissertations. Many research topics in that period were finalized among others in completed doctoral dissertations while others are still ongoing. The first category includes such problems as organized drug-related crime, organized crime and its suppression in Poland, corruption in the Police, road robbery as a manifestation of organized crime, the problem of immunity witness, organized financial crime with particular focus on money laundering, forest poaching, border crimes committed by foreigners at the eastern part of Poland's border, and selected aspects of performance of operational-reconnaissance activities.

Successive projects that were led and performed with our participation, which were coordinated in the framework of the Polish Platform for Homeland Security – Scientific University Network established in 2005, always assumed the need for advanced technical research in the field of improvement of citizens' security using legal, criminological, and forensic-science knowledge in its selected key areas. It was the research performed at the interface of these two areas – humanities and technical sciences – that made such projects innovative.³ The final products of the projects included comprehensive legal, criminological and forensic-science analyses on specific new technologies that are important to internal security of the state and prototypes of their implementations.⁴

The following research projects need to be mentioned here:

- Commissioned research project performed in the years 2002–2006 by the Faculty of Law of the University of Białystok titled “Legal and organizational-technical solutions in the fight against organized crime and terrorism, with particular focus on the problem of court evidence and the institution of immunity witness” – PBZ-MIN-004/T00/2002.⁵
- Commissioned research project performed in the years 2007–2010 by the Faculty of Law of the University of Białystok and the Military University

crime. A criminological study], Białystok 2006; S. Redo, *Zwalczanie przestępczości zorganizowanej w Azji Centralnej [Suppression of organized crime in Central Asia]*, Warsaw 2007; P. Chomentowski, *Polski system antyterrorystyczny. Prawno-organizacyjne kierunki ewolucji [The Polish anti-terrorist system. Legal and organizational direction of its evolution]*, Warsaw 2014.

³ Cf.: E.W. Pływaczewski, E.M. Guzik-Makaruk, W. Filipkowski, „Nowoczesne technologie” w zwalczaniu przestępczości a prawa człowieka [„Modern technologies” in the fight against crime vs. human rights], *Przegląd Policyjny* 2013, no. 1, pp. 5–23, and E.W. Pływaczewski, K. Laskowska, G. Szczygieł, E. Guzik-Makaruk, W. Filipkowski, E. Zatyka, *Polskie kierunki badań kryminologicznych... [Polish directions of criminological research...]*, pp. 176–201. See also M. Perkowska, E. Jurgielewicz, *Kierunki badań prawno-karnych i kryminologicznych prowadzonych w Zakładzie Prawa Karnego i Kryminologii Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku [Directions of criminal-law and criminological research conducted at the Institute of Criminal Law and Criminology of the Faculty of Law of the University of Białystok]*, in: I. Sepiolo, ed., *Interdyscyplinarność badań w naukach penalnych [Interdisciplinary nature of research in penal sciences]*, Poznań 2012, pp. 423–449.

⁴ Z. Rau, *Sprawozdanie z Konferencji pt. Wyzwania w zakresie badań nad bezpieczeństwem wewnętrznym – nowa perspektywa finansowa UE 2014–2020 [Report from the conference titled Challenges to research on internal security – new EU financial perspective 2014–2020]*, *Prokuratura i Prawo* 2012, no. 10, pp. 165–176.

⁵ See: E.W. Pływaczewski, ed., *Przestępczość zorganizowana. Świadek koronny, Terroryzm. W ujęciu praktycznym [Organized crime, immunity witness, terrorism – a practical approach]*, Kraków 2005, and E.W. Pływaczewski, ed., *Aktualne problemy prawa karnego i kryminologii [Current problems of the penal law and criminology]*, vol. 3, Białystok 2005.

- of Technology in Warsaw titled "Monitoring, identification, and countering of threats to the security of citizens" – PBZ-MNiSW-DBO-01/I/2007.⁶
- Research project performed in the years 2008–2011 by the Faculty of Law of the University of Białystok titled "Depriving offenders of the fruits of their crimes" – 1049/B/H03/2008/35.⁷
 - Development project performed in the years 2009–2011 by the Polish Platform for Homeland Security (PPBW Sp. z o.o.) and the Faculty of Law of the University of Białystok titled "Legal and criminological aspects of implementation and use of modern technologies aimed to protect internal security" – OR00003707.⁸
 - Research project performed in the years 2010–2011 by the Faculty of Law of the University of Białystok titled "Criminological aspects of crimes committed by foreigners at Poland's eastern border" – O N110398339.⁹
 - Development project performed in the years 2011–2014 by the Faculty of Law of the University of Białystok (project leader), the AGH University of Science and Technology in Kraków, Future Voice System Sp. z o.o., and the University of Computer Engineering and Telecommunications in Kielce titled "Elaboration of a system for detection of threats to the safety of blind and visually impaired persons with particular focus on road traffic. Criminological, legal, and technological aspects" – 0022/R/ID3/2011/01.¹⁰
 - Development project performed in the years 2011–2014 by the University of Białystok (project leader), the AGH University of Science and Technology in Kraków, the Military University of Technology in Warsaw, and

⁶ See: L. Paprzycki, Z. Rau, ed., *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu. Nowoczesne technologie i praca operacyjna* [Practical elements of the fight against organized crime and terrorism. Modern technologies and operational work], Warsaw 2009; E.W. Plywaczewski, ed., *Current Problems of the Penal Law and Criminology. Aktuelle Probleme des Strafrechts und der Kriminologie*, vol. 4, Białystok 2009; and E.W. Plywaczewski, *Świadek koronny jako instrument zwalczania przestępczości zorganizowanej* [Immunity witness as an instrument in the fight against organized crime], Prokuratura i Prawo 2010, no. 7–8, pp. 93ff.

⁷ See: E.M. Guzik-Makaruk, ed., *Przepadek przedmiotów i korzyści pochodzących z przestępstwa* [Forfeiture of objects and benefits originating from crimes], Warsaw 2012.

⁸ In the framework of this project, two monographs and two collective works were published: E.W. Plywaczewski, ed., *Przestępczość zorganizowana* [Organized crime], Warsaw 2011; P. Chlebowicz, W. Filipkowski, *Analiza kryminalna. Aspekty kryminalistyczne i prawnowodowodowe* [Criminal intelligence analysis. Forensic-science and evidence law aspects], Warsaw 2011; W. Filipkowski, W. Mądrzejowski, ed., *Biały wywiad. Otwarte źródła informacji – wokół teorii i praktyki* [Open-source intelligence. Open information sources – on the theory and the practice], Warsaw 2012; W. Jasiński, *Osoby na eksponowanych stanowiskach politycznych. Przeciwdziałanie korupcji i praniu pieniędzy* [Politically exposed persons. Countering corruption and money laundering], Warsaw 2012.

⁹ See: M. Perkowska, *Przestępczość graniczna cudzoziemców* [Border-related crimes committed by foreigners], Warsaw 2013; D. Mocarska, *Przestępne nadużycie władzy przez funkcjonariuszy policji w ujęciu prawnokarnym i kryminologicznym* [Criminal abuse of power by police officers from the criminal-law and criminological point of view], Szczytno 2013.

¹⁰ See: E.M. Guzik-Makaruk, E.W. Plywaczewski, E. Zatyka, ed., *Bezpieczeństwo osób niewidomych i słabowidzących ze szczególnym uwzględnieniem ruchu drogowego. Wybrane aspekty prawne i kryminologiczne* [Safety of blind and visually impaired persons with particular focus on road traffic. Selected legal and criminological aspects], vol. 1, Białystok 2014, and K. Laskowska, W. Filipkowski, E. Glińska, ed., *Bezpieczeństwo osób niewidomych i słabowidzących w ruchu drogowym. Wybrane aspekty praktyczne* [Safety of blind and visually impaired persons in road traffic. Selected practical aspects], vol. 2, Białystok 2014.

PPBW Sp. z o.o., titled “Modern technologies for/in the criminal procedure and their use – technical, forensic-science, criminological, and legal aspects” – O ROB 0021 01/ID 21/2.¹¹

It must be emphasized that in many cases the research that was conducted was the first of its kind in Poland and even in Europe, due to its area or scale. This pertained in particular to such areas as:

- immunity witness;¹²
- operational-reconnaissance activities and implementation of operational techniques;¹³
- electronic criminal proceedings;¹⁴
- effectiveness of the property recovery system;¹⁵
- automatic transcription of speech;¹⁶
- operational and strategic criminal intelligence analysis;¹⁷
- cyberterrorism;¹⁸

¹¹ In the framework of this project, as a result of the research and discussions of its results, a collective work has been published: E.W. Plywaczewski, ed., *Current Problems of the Penal Law and Criminology. Aktuelle Probleme des Strafrechts und der Kriminologie*, vol. 6, Warsaw 2014.

¹² Cf.: Z. Rau, *Wyniki badań świadków koronnych – empiryczne badania porównawcze w latach 2001, 2009 i 2012* [Results of research on immunity witnesses – empirical comparative research conducted in the years 2001, 2009 and 2012], *Prokuratura i Prawo* 2013, no. 5, pp. 53ff, and Z. Rau, *Instytucja świadka koronnego w świetle analizy wybranych postępowań karnych* [The institution of immunity witness in the light of an analysis of selected criminal proceedings], *Przegląd Policyjny* 2013, no. 4, pp. 149ff.

¹³ See: Z. Rau, *Czynności operacyjno-rozpoznawcze w polskim systemie prawa – działania w kierunku uniwersalnej ustawy* [Operational-reconnaissance activities in the Polish legal system – actions aimed to adopt a universal statute], in: L. Paprzycki, Z. Rau, ed., *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu. Nowoczesne technologie i praca operacyjna*. [Practical elements of suppression of organized crime and terrorism. Modern technologies and operational activities], Warsaw 2009, pp. 712ff.

¹⁴ See: A. Dziech, T. Ruś, R. Baran, A. Zeja, P. Fornalski, *InWAS Inteligentna wyszukiwarka akt sądowych* [InWAS A smart court file search engine], in: L. Paprzycki, Z. Rau, ed., *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej...* [Practical elements of suppression of organized crime...], pp. 330ff.

¹⁵ See: Chapter VI. *Przepadek przedmiotów i korzyści pochodzących z przestępstwa na podstawie badań* [Forfeiture of objects and benefits originating from crimes based on research], in: E.M. Guzik-Makaruk, ed., *Przepadek przedmiotów i korzyści...* [Forfeiture of objects and benefits...], pp. 349ff.

¹⁶ See: G. Demenko, R. Tadeusiewicz, S. Grocholewski, *Automatyczna analiza mowy jako narzędzie zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu* [Automatic speech analysis as a tool to combat organized crime and terrorism], in: L. Paprzycki, Z. Rau, ed., *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej...* [Practical elements of suppression of organized crime...], Warsaw 2009, pp. 255ff.

¹⁷ Cf.: P. Chlebowicz, *Sprawozdanie z II Ogólnopolskiego Kongresu Analityków Informacji (7 marca 2012 r., Warszawa)* [Report from the 2nd Poland-wide Congress of Information Analysts (7 March 2012, Warsaw)], *Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego* 2012, no. 7; P. Chlebowicz, *Sprawozdanie z seminarium analityków kryminalnych w Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie* [Report from the seminar of criminal analysts at the Border Guard Training Center in Kętrzyn], (12.03.2012), *Przegląd Policyjny* 2012, no. 3; P. Chlebowicz, *Perspektywy wykorzystania analizy kryminalnej w praktyce prokuratorskiej* [Prospects for use of criminal intelligence analysis in prosecutor's practice], *Prokuratura i Prawo* 2013, no. 7–8; and P. Chlebowicz, W. Filipkowski, *Ocena funkcjonowania strategicznej analizy kryminalnej w Centralnym Biurze Antykorupcyjnym* [Evaluation of the functioning of strategic criminal intelligence analysis at the Central Anti-Corruption Bureau], *Internal Security* 2014, no. 1.

¹⁸ Cf.: K. Laskowska, *Терроризм в польском уголовном кодексе – краткое рассмотрение проблемы*, in: Н.В. Ситченко, ed., *Проблемы правотворчества и правоприменения в государствах Центральной и Восточной Европы*, Гродно 2012, pp. 340–343; K. Laskowska, *Польское государство*

- energy security,¹⁹ and
- public-private partnership in the area of security.²⁰

In December 2010, the Police received the first dozen or so information technology tools that were the results of the works performed in the framework of the Polish Platform for Homeland Security:

- Public security grid and METAIDS Intruder Detection System – developed by the Poznań Supercomputing and Networking Center (PSNC);
- MPI – Internet monitoring software developed at the AGH University of Science and Technology in Kraków;
- Facts and Relationships Analyser (FRA) – developed by the Poznań University of Technology;
- An automatic translation system for the English language addressed to uniformed services – developed at the Adam Mickiewicz University in Poznań and at the Poznań Supercomputing and Networking Center, and
- IBIS, KASS, LINK/MAMUT, SOMP, P2P are a group of information technology tools developed at the AGH University of Science and Technology in Kraków.

Moreover, the technologies developed in the course of the research and development projects were appreciated by their end users, among others during the EUROPOLTECH exhibition:

- In 2013, the Golden Police Star in the 2013 Supermodern Contest was awarded to the Gdańsk University of Technology, Faculty of Electronics and Informatics, Department of Multimedia Systems, for its system for remote audio and video observation, and the Silver Police Star was awarded to the Department of Telecommunications of the AGH Staszic University of Science and Technology in Kraków for its system for detection of forgeries in digital images, MITIS.
- In 2011, the Silver Police Star and the Border Laurel of the Head Commander of the Border Guard was awarded to the Smart Information Technology Systems Group of the Department of Computer Science of the AGH Stanisław Staszic University of Science and Technology in Kraków for its criminal intelligence analysis support environment, LINK/MAMUT.

Of note are also the implementations of the so-called dual-use technology developed by the team of Andrzej Czyżewski from the Department of Multi-

перед угрозой кибертерроризма, Вестник Орловского Государственного Университета 2012, no. 8, pp. 11-16; and E. Guzik-Makaruk, K. Laskowska, *Poczucie bezpieczeństwa oraz zagrożenie terroryzmem w świetle wyników badań empirycznych. Część pierwsza badań [The sense of security and the threat of terrorism in the light of results of empirical studies – part 1 of the studies]*, Przegląd Policyjny 2013, no. 4, pp. 45-59.

¹⁹ Z. Rau, *Wybrane obszary zagrożeń bezpieczeństwa wewnętrznego państwa w kontekście budowy i funkcjonowania elektrowni jądrowej [Selected areas of threats to internal state security in the context of construction and operation of a nuclear power plant]*, in: K. Jeleń, Z. Rau, ed., *Energetyka jądrowa w Polsce [Nuclear energy in Poland]*, Warsaw 2012, pp. 385-432.

²⁰ Cf.: E.W. Pływaczewski, E. Zatyka, *The private security industry as an element of the public security system*, in: E.W. Pływaczewski, ed., *Organized Crime and Terrorism. Reasons-Manifestations-Counteractions*, University of Warmia and Mazury, Olsztyn 2011; and E.W. Pływaczewski, E. Zatyka, *Prywatny sektor ochrony jako obszar prac Organizacji Narodów Zjednoczonych [The private security sector as an area of work of the United Nations]*, Przegląd Policyjny 2012, no. 1, p. 11ff.

media Systems of the Gdańsk University of Technology which have received many awards and prizes. One of such technologies is the Cyber-Eye system developed at the Gdańsk University of Technology which is a system for tracking the visual fixation point of the user sitting at a computer monitor. The system provides information on the parts of the screen that the user is looking at any given moment. Thanks to its software, the Cyber-Eye system enables testing the level of awareness of vegetative state patients. Another application of the system is to enable handicapped persons (in particular paralyzed or suffering from the so-called locked-in syndrome) to communicate with the world. The patient that uses the system can use the cursor using his vision, select appropriate pictograms with specific messages assigned to them, and to type with their sight on a virtual QWERTY keyboard.

Moreover, based on electroencephalographic (EEG) technologies, the Department of Multimedia Systems of the Gdańsk University of Technology is developing software that supports diagnosis of the state of awareness and communication with persons with the locked-in syndrome. The system utilizes a 14-electrode wireless system for recording EEG signals that monitors the brainwaves. The use of an EEG cap enables communication with persons in the so-called vegetative state. The research is performed in cooperation with the "Light" Foundation from Toruń which assists, among others, persons in coma.

On the other hand, some articles contained herein are direct results of the aforementioned development project titled "Modern technologies for/in the criminal procedure and their use – technical, forensic-science, criminological, and legal aspects." As a part of this project, in addition to legal, criminological, and forensic-science aspects of the research conducted at the University of Białystok by a team of researchers from the Department of Criminal Law and Criminology of the Faculty of Law, of particular note are the complementary works conducted in the technical and commercialization area.

The Military University of Technology in Warsaw performed tasks in its two internal organizational units (Faculty of Cybernetics and Institute of Optoelectronics). The task titled "Development of an electronic process module – research and development stage" included a number of works whose final results are such information-technology products that supplement the existing process module as mapping the work methods, compliant with the current letter of the law, of a district court judge in the criminal division – BPM models²¹ and the workflow system, a glossary of terms for ontology of the criminal process,²² and a set of several dozen electronic templates of official documents.²³

²¹ D. Pierzchała, R. Antkiewicz, M. Dyk, R. Kasprzyk, A. Najgebauer, Z. Tarapata, *Criminal procedure management based on BPM simulation*, Information Systems In Management 2013, vol. 2, no. 2.

²² D. Pierzchała, *Application of Ontology and Rough Set Theory to Information Sharing in Multi-resolution Combat M&S*, Studies in Computational Intelligence 2014, vol. 551.

²³ Cf.: R. Antkiewicz, M. Chmielewski, T. Drozdowski, A. Najgebauer, J. Rulka, Z. Tarapata, R. Wantoch-Rekowski, D. Pierzchała, *Knowledge-Based Approach for Military Mission Planning and Simulation*, in: C. Ramírez Gutiérrez, ed., *Advances in Knowledge Representation*, Rijeka 2012; A. Najgebauer, R. Antkiewicz, D. Pierzchała, Z. Tarapata, J. Rulka, W. Kulas, R. Kasprzyk, M. Chmielewski, J. Koszela, T. Tarnawski, R. Wantoch-Rekowski, *Informatyczne systemy wspomagania decyzji w sytuac-*

The task titled "Recognition of issues related to the operational technique used during operational-reconnaissance activities (mostly their evidence-related aspect)" was performed in the area of modern technologies for combating crime, in particular organized crime, stadium crime, cybercrime, and Internet crime. Then in the task titled "Use of visual monitoring to combat crime", researchers conducted works whose tangible result is a hardware demonstrator of the technology of the system for combating stadium crime (a gate for automatic biometric control of people). The purpose of the system is to perform automatic control of persons attending mass events (e.g. entering a sports stadium) by way of their verification based on biometric parameters.

A number of state institutions have expressed their interest in the results of the project. What needs to be emphasized is the intent of the Ministry of Justice to use the results in the CaSuS project and the interest of the District Court in Białystok to test the aforementioned solutions at its Criminal Division. The software that has been developed is now being tested at the criminal division of the district court and the demonstrator is being tested at various stadiums.

The works performed as a part of the first of the tasks assigned to the AGH University of Science and Technology in Kraków, concerning the so-called Electronic Property Recovery System, included research and development works. Their result is a prototype of the property recovery process support system with the working name "Taurus" (7th technology readiness level). The software was developed using the knowledge and experience of Police officers, in particular officers from the Property Recovery Bureau of the National Police Headquarters.

As a part of the second task related to criminal intelligence analysis (with particular focus on data mining and artificial intelligence applications) and to use of open information sources, the AGH University of Science and Technology has analyzed the possibility to increase its effectiveness by integrating the sources of data originating from and collected independently by various agencies. It was found that there is no legal framework that enables processing data that is in the possession of Polish agencies and institutions whose statutory activities focus on public security in one location and that there is no owner of such data. Consequently, the works focused on elaboration of a system architecture that would enable its use given the current legal constraints and, at the same time, would bring a certain added value.²⁴

Given the limitations of the scope of application of data mining, efforts were made to develop alternative methods based on processing of knowledge

ciach konfliktowych i kryzysowych [Information-technology systems to support decision-making in conflict and crisis situations], in: A. Najgebauer, ed., Technologie podwójnego zastosowania. Wybrane technologie Wojskowej Akademii Technicznej. [Dual-use technologies. Selected technologies of the Military University of Technology], Warsaw 2012; and D. Pierzchała, M. Dyk, Symulacja rozproszona w VBS2 [Distributed simulation in VBS2], in: R. Wantoch-Rekowski, ed., VBS2 Symulator taktyczny pola walki. Projektowanie i programowanie [VBS2 tactical battlefield simulator. Design and software], Warsaw 2013.

²⁴ Cf.: L. Kotulski, A. Sędziwy, B. Strug, *Coordination of Design Processes in Two Perspectives of Computer Aided Design, Key Engineering Materials*, vol. 572; and L. Kotulski, B. Strug, *Supporting Communication and Cooperation in Distributed Representation for Adaptive Design, Advanced Engineering Informatics* 2013, vol. 27.

in distributed graph systems using graph transformations; in particular, the use of distributed transformations for the purpose of analysis of competence inconsistencies of the system being developed was analyzed. Also, a preliminary study was performed on the possibility of cooperation of agent systems with graph transformation systems and formal notation systems based on labeled transformation graphs.²⁵

On the other hand, in the task performed by the PPBW Sp. z o.o., entitled "Legal and economic aspects of commercialization of project results", analyses were performed and documents were prepared in the area of copyright, provisions of the civil law, domestic and international patents, and models and patterns of commercialization with reference to specific project deliverables. Moreover, economic and legal analyses were performed of the possibility to use the developed solutions in the economy.

As a result of the other task of this consortium member, i.e. the task titled "A system for early detection of possible crimes as an Internet monitoring module", an information-technology tool named CLUO-v.2.0, which constituted a module of an Internet monitoring system. The algorithms that were used were based on natural language processing methods expanded with existing and newly developed methods of extraction of properties from documents and using the existing classification methods. Classification models are developed under the supervision of a system administrator based on existing examples of data. The applications of such a module include a number of applications including finding websites that propagate criminal information, such as burglary instructions, or that incite racial crimes, early detection of trends that indicate social unrest (increased activity of football hooligans, incitement of disturbances, etc.).

It should be emphasized, that the research continues and uses the results of earlier projects. This way we have always tried to maintain a high level of the research, as well as continuity (complementarity) in the selection of key problems of theoretical and practical importance. All the research follows the motto presented in the first of the series of collective works, i.e.: "Effective and fully efficient fight against crime (including economic and organized crime) is not

²⁵ Cf.: Por. L. Kotulski, A. Sędziwy, *On the Effective Distribution and Maintenance of Knowledge Represented by Complementary Graphs*, in: N. Thanh Nguyen, R. Kowalczyk, ed., *Transactions on Computational Collective Intelligence VI*, Lecture Notes of Computer Science 2012, vol. 7190; L. Kotulski, B. Strug, *Hypergraph distributed adaptive design supported by hypergraph replication*, in: L. Rutkowski, M. Korytkowski, R. Scherer, R. Tadeusiewicz, L. Zadeh, J. Zurada, ed., *Artificial Intelligence and Soft Computing. 11th International Conference, ICAISA 2012, Zakopane, Poland, April 29 – 3 May, 2012. Proceedings. Part II*, Lecture Notes in Artificial Intelligence 2012, vol. 7268; A. Sędziwy, L. Kotulski, *Supporting Fault Tolerance in Graph-Based Multi-Agent Computations*, in: L. Rutkowski, M. Korytkowski, R. Scherer, R. Tadeusiewicz, L. Zadeh, J. Zurada, ed., *Artificial Intelligence and Soft Computing. 11th International Conference, ICAISA 2012, Zakopane, Poland, April 29 – 3 May, 2012. Proceedings. Part II*, Lecture Notes in Artificial Intelligence 2013, vol. 7895; L. Kotulski, B. Strug, *Transactional Model of Graph Transformations in Computer Aided Design*, *Key Engineering Materials* 2013, vol. 572; L. Kotulski, A. Sędziwy, B. Strug, *Heterogeneous Graph Grammars Synchronization in CAD systems supported by hypergraph representations of buildings*, *Expert Systems with Applications* 2014, vol. 41, no. 4; and A. Sędziwy, L. Kotulski, M. Szyprka, *Formal methods supporting agent aided smart lighting design*, in: W. Zamojski, J. Mazurkiewicz, J. Sugi-er, T. Walkowiak, J. Kacprzyk, ed., *Complex Systems and Dependability*, *Advances in Intelligent and Soft Computing* 2012, vol. 170.

possible without the involvement and support of highly-advanced information technology tools".²⁶

Our experience in research and implementation works confirm the growing importance of the support of the solutions that were developed to various government agencies. This is due to the rapidly developing process of digitalization of the society and the fact that in their activities people leave many digital traces. The quantity of such traces exceeds the perception of single persons and even teams. On the other hand, technologies have been developed and implemented that model the way people think and are able to accelerate the processing of information in the form of text, image, or sound. However, it must be emphasized again that their thoughtless implementation in the practice of law enforcement, intelligence services, and the judiciary may lead to legal and ethical problems. Consequently, technical research must be supplemented by legal, ethical, criminological, and forensic-science studies aimed at better use of the technology taking into account the standards of a democratic law-abiding state and respect for human rights and freedoms.

Moreover, the research has always been conducted in close cooperation with the end users of the technologies that were developed, i.e. officers of law enforcement and intelligence agencies and employees of the judiciary. The dogmatic and empirical research focused not only on the utility of the technical solutions, but also on the acceptability and legality of their use, which is an element that is often lacking in numerous contemporary development projects. Of key importance were the deliberations concerning the observance of the rule of proportionality between the intervention in human and civil rights using the technological solutions and the protection of such rights and freedoms in a democratic country by establishing the framework of acceptability for the use of such solutions.²⁷

Each of the publications contains multi-dimensional articles related to the professional and scientific interests of their authors. All articles deserve the reader's attention and we hope that each reader should find an article that will contain information and discussions that are useful to him or her for professional or personal reasons. However, we took the liberty of subjectively selecting a number of articles to highlight.

Regardless of the above, we would like to express our thanks to all representatives of the following institutions for their contribution to the preparation of the articles (a total of 101) included in the two monographs:

- Polish Naval Academy in Gdynia,
- National Defense University in Warsaw,
- Forensic Examination Office of the Internal Security Agency,
- Office of the Human Rights Defender,
- Central Anti-Corruption Bureau,
- Central Forensic Laboratory of the Police in Warsaw,

²⁶ E.W. Pływaczewski, Z. Rau, *Wstęp [Introduction]*, in: E.W. Pływaczewski, ed., *Przestępczość zorganizowana, Świadek koronny...* [Organized crime, immunity witness...], p. 16.

²⁷ E.W. Pływaczewski, W. Filipkowski, *Combating Transnational Crime Under the Rule of Law. Contemporary Opportunities and Dilemmas*, in: P. Reichel, J. Albanese, ed., *Handbook of Transnational Crime and Justice*, Los Angeles-London-New Delhi-Singapore-Washington DC 2014, pp. 375ff.

- National Training Center of the Internal Security Agency,
- Training Center of the Military Police in Mińsk Mazowiecki,
- Mental Health Center in Białystok,
- Safe Cyberspace Foundation,
- Panoptykon Foundation,
- General Inspectorate of Road Transport,
- Helsinki Human Rights Foundation,
- Kancelaria Adwokacka s.c. Janusz Kaczmarek & Maciej Kaczmarek,
- Kancelaria Adwokatów i Radców Prawnych P.J. Sowisło&Topolewski S.K.A. with its registered office in Poznań,
- Kancelaria Niemczyk i Wspólnicy,
- A. F. Modrzewski Kraków Academy,
- Polish Navy,
- Ministry of Interior,
- MORATEX,
- Supreme Chamber of Control,
- National Information Processing Institute,
- Police,
- Gdańsk University of Technology,
- Poznań University of Technology,
- Rzeszów University of Technology,
- Wrocław University of Technology,
- Public prosecutor's offices on various levels,
- Common courts on various levels, including the Supreme Court,
- Lower Chamber of the Polish Parliament,
- Prison Service,
- Police School in Katowice,
- Police School in Piła,
- University of Social Sciences and Humanities, Branch in Poznań,
- A. Mickiewicz University in Poznań,
- K. Pułaski University of Technology and Humanities in Radom,
- University of Białystok,
- Jagiellonian University,
- University of Warmia and Mazury in Olsztyn,
- Wrocław University,
- Office for Foreigners,
- Jarosław Dąbrowski Military University of Technology in Warsaw,
- Military Institute of Chemistry and Radiometry,
- Marshall Józef Piłsudski Higher School of Safety and Security Services in Warsaw,
- Apeiron Higher School of Public and Individual Security in Kraków,
- University of Information Technology and Management in Rzeszów,
- Police Academy in Szczytno,
- School of Law and Public Administration Przemysł - Rzeszów,
- West Pomeranian University of Technology in Szczecin,
- Military Police.

The above-mentioned list of authors makes this very large publication that presents various forms and scopes of crime in the first 15 years of the 21st century unique.

This monograph is divided into five subject-specific parts:

- I – “Crime and the security of citizens: research in the institutional and legal area”,
- II – “Combating crime: research on the problem of operational-reconnaissance activities”,
- III – “Combating crime: selected forensic and penitentiary elements”,
- IV – “Research in the area of economic crime: trends in criminal threat to business transactions”,
- V – “Research in the area of criminology: examples of contemporary forms of crime and the fight against them”.

The difficulty associated with such a division is that most of the articles are interdisciplinary. Consequently, a decision on the assignment of each article to the respective part of the publication was made based on the analysis of its content.

The first article that we would like to bring to your attention is the article titled “Legal and organizational aspects of crime prevention and suppression in the Police in the years 1998–2014; the role of the Internal Affairs Bureau of the National Police Headquarters” by M. Węgliński and I. Dziugiel. This is probably the only comprehensive scientific article describing the operation of the Internal Affairs Bureau of the National Police Headquarters. The Bureau is an organizational entity which, since 1998, has been dealing with different types of crime in the Police, in particular corruption committed by traffic police officers, disclosure of professional secrecy, cooperation between police officers and criminal groups, use of violence while on duty, and abuse in the area of logistics. The Bureau’s role is to ensure high standards of service of police officers. Its activity is not limited to conducting relevant operational or procedural activities. Of note are also its very effective analytical and preventive activities. The latter consist in particular in meetings with police officers, cooperation with the leadership and undertaking initiatives, including legislative ones, aimed to improve the transparency of the activities undertaken by police officers but also to protect them against unfounded accusations.

Given the current dynamic growth of economic crime, the article titled “75 years of research on white-collar crime – development of the concept, criticisms, and current state of research” by M. Gurtowski is definitely a valuable read. It presents a theoretical analysis of the concept of E.H. Sutherland, known as “white-collar crimes” which in the 20th century constituted an innovative approach to economic crime, from the point of view of both its phenomenology and its etiology. As the article demonstrates, the concept is still valid, despite the critical opinions about its applicability in the contemporary world. The article successfully combines criminological and forensic-science deliberations. The latter are presented in the description of the issues related in particular to the profile of the offender and the methods used in such crimes.

The articles contained in this monograph also discuss issues that are difficult to theoreticians and practitioners of law. An example is the article titled "The problem of operating surveillance in the fight against organized crime. The role of the prosecutor in the use of operational materials in preparatory proceedings" by E. Czupryńska. The article presents the theory of the involvement of the prosecutor in the management and performance of operating surveillance in compliance with the laws in force. The deliberations are supplemented with the practical problems of use of this institution of criminal procedure.

One of the issues that are controversial and lead to numerous misunderstandings is participation of representatives of the private sector in the prevention and fight against crime. This issue is related to the developing process of privatization of security and of building public-private partnership in this area. A very important article is the article titled "The role of the commercial sector in the prevention and combating of crime – a dogmatic approach" by P. Niemczuk. The author made an interesting proposition that "the better the security provided by commercial entities, as manifested in a reduction of crime levels, the lower the demand for the activity of the public sector with the instruments for response to crimes that are restricted to it." In order to prove this proposition to be correct, the author performed a number of interesting dogmatic analyses. The private security sector was also discussed by E. Zatyka in her article titled "The private security sector from the European point of view" who pointed at the need to adopt appropriate international laws to regulate the operations of this sector. This is due to the need to ensure an appropriate level of protection of human rights given the increasing involvement of private entities in the provision of services in the area of public security and order.

Another noteworthy article is the article titled "Civil and financial liability of public officials – deliberations on the background of Article 417 of the Civil Code and of the Act on financial liability of public officials for gross violations of law" by K. Kurzępa-Dedo. The author presents a dogmatic analysis of the issue of civil-law responsibility of public authorities for damage caused by public officials in the exercise of their powers, together with relevant procedural regulations. Public authorities have a number of powers in relation to citizens and their decisions can significantly influence their lives and their legal status. One must also keep in mind that specific powers lead to specific responsibility for violation of rights by persons who exercise those powers. This is one of the consequences of adoption of the idea of rule of law in law-abiding democratic states.

There are very few publications on crimes committed at sea. This gap is filled in an interesting manner by the article titled "Maritime dimensions of crime prevention and suppression in the 21st century" by T. Szubrycht. The author discusses an entire spectrum of prohibited acts committed at sea, such as piracy, smuggling, illegal emigration, and crimes against the natural environment. The maritime context of their perpetration affects the phenomenology of such acts and the methods of their prevention and suppression. Thus, a new concept of "maritime crime" can be proposed, especially that the author of the article characterized its numerous quantitative and qualitative aspects, including the scale of its occurrence and its impact on the contemporary security.

In the article titled "The use of contemporary technological achievements and the knowledge of the operational strategy of law enforcement agencies by perpetrators of kidnapping for ransom" its author, J. Kaczmarek, who specializes in this type of crimes, presented their etiological and phenomenological aspects. In the recent years, organized criminal groups have become very active in this area in Poland. This is due to the growing affluence of some members of the society, who become the victims of such crimes. However, the author provides much more information. The strength of the article is not the diagnosis of the problem but rather the information on the way that modern technologies and tactics of their use can support law enforcement agencies in their operations against kidnappers. The author was right in observing that the criminals, too, improve their methods.

Another article that we find worthy of the reader's attention is the article titled "The EURODAC Regulation after its transformation – still a tool for fighting the asylum shopping problem or already a tool for protection of public order?" by R. Rogala and K. Marcjanik. The authors present an analysis of the amendments to legal provisions related to the gathering and processing of fingerprint data of persons who apply for an asylum in the European Union. The authors have also presented a number of issues related to this problem, e.g. use of such data by law enforcement agencies, protection of personal data, protection of the right to privacy of the persons whose data is included in the database of asylum seekers. The strengths of the article are the level of detail and the comprehensiveness of the presented analyses. In their research, the authors strive to include different aspects of practical use of collected data.

Due to its unique and controversial nature as a tool to fight organized crime, the institution of immunity witness is the subject of numerous publications²⁸. This is still an up-to-date topic, as demonstrated in the article titled "An attempt to evaluate the institution of immunity witness in the context of ethical and legal constraints of its functioning" by A. Wesołowska and M. Wysoczyńska. The authors discuss the legal and ethical problems mentioned in the title from a practical point of view. Based on their professional experience as judges, they recommended methods to conduct criminal proceedings in cases involving organized crime, taking into account the unique characteristics of this institution of criminal procedure.

In the article titled "Ten years of work on the act on operational-reconnaissance activities – legislative common sense or a failure?" Z. Rau presents a review and an analysis of the legislative works and the results of empirical research involving the Police, the Central Anti-Corruption Bureau, the Border Guard, and the Customs Service on their performance of operational-reconnaissance activities. The article also takes account of the conclusions from the decision of the Constitutional Tribunal of 30 July 2014, K. 23/11, OTK-A 2014, no. 7, item 80. The author presents a largely critical and creative attitude to the lack of determination in the efforts of the different cabinets – notably since 2004 – to provide a comprehensive statutory regulation of this matter.

²⁸ E.W. Pływaczewski, *Świadek koronny jako instrument...* [Immunity witness as an instrument...], pp. 93ff.

The last article that we would like to attract the readers' attention to is the article by R. Zieliński and M. Sankowski titled "Should intelligence services communicate and how?". This is a unique article written by a journalist and an expert in public relations. The authors take an outsider's look at the actions performed by government agencies, in particular law enforcement and intelligence services in Poland and abroad. They directly face the problem of how the public should be informed about actions aimed to ensure the security of the citizens and the state. The authors analyze the information policies of the Internal Security Agency, the Military Counterintelligence Service, and the Central Anti-Corruption Bureau. Moreover, they also present the change in the communication methods in the British intelligence services.

Scientific Editors:

Dr hab. Wojciech Filipkowski, Professor UwB

Professor Emil W. Pływaczewski

Dr Zbigniew Rau

Część I

**Przestępczość a bezpieczeństwo
obywateli: badania w obszarze
instytucjonalnym i prawnym**

Emil W. Pływaczewski, Wojciech Filipkowski

Europejski Instytut Bezpieczeństwa Wewnętrznego – ewolucja i wdrożenie konceptu klastra na rzecz bezpieczeństwa

Streszczenie

Opracowanie przedstawia proces tworzenia Europejskiego Instytutu Bezpieczeństwa Wewnętrznego. W jego trakcie przeprowadzona została pogłębiona i wieloaspektowa analiza obecnych relacji w trójkącie sektor publiczny, prywatny oraz nauka na forum Polskiej Platformy Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Doprowadziło to do konstatacji, iż potrzebny jest podmiot niezależny od władzy publicznej, który mógłby stymulować rozwijanie technologii służących poprawie bezpieczeństwa dla obu powyższych sektorów. Ponadto, wspomagałby proces transferu wiedzy i technologii między nauką a praktyką, zwłaszcza tą komercyjną.

Abstract

The paper presents the process of creation of the European Institute of Homeland Security. During its course, in-depth and multi-faceted analysis of existing relations in the triangle of the public sector, private and science were conducted on the forum of the Polish Platform for Homeland Security. That had led to a conclusion there was a needed for a non-governmental body, which could stimulate the development of technologies to improve security provided by both of these sectors. In addition, it would be of assistance to knowledge and technology transfer between science and practice, especially the commercial one.

1. Wprowadzenie

Jednym z przykładów innowacyjnego podejścia do kwestii bezpieczeństwa państwa i obywateli jest powołana w 2004 r. Polska Platforma Bezpieczeństwa

Wewnętrznego¹. Do tej pory w jej ramach prowadzony był szereg prac naukowo-badawczych, realizowanych przez przedstawicieli świata nauki oraz wybrane organy ścigania, służby specjalne oraz wymiar sprawiedliwości zrzeszone w formie konsorcjum. W jego skład wchodzi: Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, Uniwersytet w Białymstoku², Politechnika Gdańska, Politechnika Poznańska, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Wojskowa Akademia Techniczna oraz Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe afiliowane przy Instytucie Chemii Bioorganicznej PAN, jak również polska Policja i Straż Graniczna.

Platforma, w ocenie wielu ekspertów krajowych i zagranicznych, udowodniła swoją przydatność i skuteczność, gdyż stanowi nie tylko płaszczyznę wymiany poglądów pomiędzy różnymi środowiskami zaangażowanymi w zapewnienie szeroko rozumianego bezpieczeństwa państwa i jego obywateli³. Należy podkreślić, iż wyniki projektów badawczo-rozwojowych są wykorzystywane w codziennej pracy organów państwowych. Skuteczność ta wynika przede wszystkim z faktu, że prace na bieżąco konsultowane są z przedstawicielami organów, służb i instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek w Polsce. Do tej pory ponad 1200 osób było zaangażowanych w realizację prac naukowo-badawczych i wdrożeniowych na różnych ich etapach.

W chwili obecnej jednym z największych wyzwań polskiej nauki i gospodarki jest komercyjne wykorzystanie wyników badań, celem podniesienia konkurencyjności oferowanych towarów i usług poprzez wdrażanie opracowywanych innowacji⁴. Dotyczy to także sektora bezpieczeństwa polskiej gospodarki. Zwłaszcza że szereg technologii opracowanych na potrzeby organów państwowych – po odpowiedniej adaptacji – może mieć zastosowanie przez sektor prywatny (tzw. technologie *dual-use*). W związku z powyższym, od paru lat prowadzone były prace przygotowawcze oraz dyskusje nad powołaniem do życia rozwiązania organizacyjno-prawnego pod roboczą nazwą „instytut”, które mogłoby wyjść naprzeciw oczekiwaniom polskiego środowiska naukowego i gospodarczego.

¹ Oficjalna strona internetowa Polskiej Platformy Bezpieczeństwa Wewnętrznego: <http://www.ppbw.pl>.

² Zob. E.W. Pływaczewski, K. Laskowska, G.B. Szczygieł, W. Filipkowski, E.M. Guzik-Makaruk, E. Zatyka, *Polskie kierunki badań kryminologicznych nad bezpieczeństwem obywateli*, Prok. i Pr. 2010, nr 1-2, s. 176 i n.

³ Por. E.W. Pływaczewski, Z. Rau, *The Polish Platform for Homeland Security – a Pioneer Initiative for Up-to-date Security in the European Union* (w:) *Current Problems of the Penal Law and Criminology*, red. E.W. Pływaczewski, t. 4, Białystok 2009, s. 449 i n.; *ciż*, *Security Studies in Poland (with the Project Entitled "Monitoring, Identification, and Countering Threats to the Security of Citizens" as an Example)* (w:) *Current Problems of the Penal Law and Criminology*, red. E.W. Pływaczewski, t. 5, Warszawa 2012, s. 521 i n.

⁴ Por. m.in. list Pani prof. L. Kolarskiej-Bobińskiej – Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 24 września 2014 r. kierowany do Rektorów uczelni w Polsce, z którego treścią można zapoznać się m.in. na stronie Politechniki Opolskiej: <http://www.wu.po.opole.pl/list-minister-nauki-i-szkolnictwa-wyzszego/> [dostęp: 30.09.2014] lub wywiad z Panią Minister z dnia 29 września 2014 r. dla Gazety Wyborczej zamieszczony na stronie internetowej: http://wyborcza.pl/1,75478,16719284,Najlepsze_uczelnie_i_uczeni_dostana_najwiecej_pieniedzy.html [dostęp: 30.09.2014].

Niniejsze opracowanie stanowi zapis rozważań i problemów, z jakimi spotkaliśmy się w trakcie realizacji tego ambitnego przedsięwzięcia oraz przedstawia ich efekt końcowy. Dzielimy się nimi, gdyż chcemy inspirować kolejne pomysły, projekty, a także poddać pod dyskusję szereg współczesnych zagadnień, z jakimi powinna zmierzyć się nauka, państwo i rynek.

2. Konkurencyjne koncepcje związane z utworzeniem instytutu

Pierwszym etapem przygotowawczym było dokonanie inwentaryzacji projektów realizowanych w ramach Polskiej Platformy Bezpieczeństwa Wewnętrznego⁵ oraz finansowanych przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach konkursów ogłaszanych w obszarze obronności i bezpieczeństwa⁶.

W efekcie zrealizowanych prac przygotowano szereg założeń dotyczących obszarów zainteresowania projektowanego instytutu. Po pierwsze, stwierdzono, że wyzwaniem dla nauki, organów państwowych i podmiotów gospodarczych stanowią tzw. **współczesne zagrożenia bezpieczeństwa wewnętrznego**. Istnieje konieczność prowadzenia badań natury prawnej, kryminologicznej⁷, kryminalistycznej i socjologicznej obejmujących:

- 1) analizę etiologii i fenomenologii aktualnych i przyszłych zagrożeń dla bezpieczeństwa wewnętrznego,
- 2) analizę i ocenę skuteczności istniejących strategii zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego w kraju i za granicą,
- 3) ocenę skuteczności istniejących regulacji prawnych w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego w kraju i za granicą,
- 4) ocenę skuteczności istniejących rozwiązań organizacyjnych w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego w kraju i za granicą,
- 5) opracowanie strategii zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego w kraju.

Na podstawie przeprowadzanych badań empirycznych, analizy literatury krajowej i zagranicznej, wywiadów z przedstawicielami organów ścigania, służb specjalnych i wymiaru sprawiedliwości uznano, iż w szczególności instytut powinien ogniskować swoje zainteresowania wokół: przestępczości zorganizowanej⁸, terroryzmu, przestępczości gospodarczej, bezpieczeństwa granic państwowych i unijnych, pracy operacyjnej, korupcji, zwalczania zagrożeń w aspekcie finansowym, tzw. osób na eksponowanych stanowiskach politycznych (PEP).

⁵ E.W. Pływaczewski, Z. Rau, *The Polish Platform...*, s. 454 i n.; E.W. Pływaczewski, *Polska Platforma Bezpieczeństwa Wewnętrznego i jej rola w stworzeniu zintegrowanego systemu badań nad bezpieczeństwem w Polsce*, *Studia Iuridica Lubliniensia* 2012, t. XVII, s. 15–35.

⁶ Zob. oficjalna strona internetowa projektów i programów Narodowego Centrum Badań i Rozwoju dotyczących obronności i bezpieczeństwa: <http://www.ncbir.pl/programy-i-projekty--obronnosc-bezpieczenstwo/> [dostęp: 30.09.2014].

⁷ Zob. B. Hołyst, *Bezpieczeństwo. Ogólne problemy badawcze*, t. 1, *Bezpieczeństwo jednostki, społeczeństwa i gatunku ludzkiego*, Warszawa 2014, s. 218 i n.

⁸ Zob. E.W. Pływaczewski, *Wokół zintegrowanego podejścia do przeciwdziałania i zwalczania przestępczości zorganizowanej (w:) Państwo prawa i prawo karne. Księga jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla*, red. P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel, t. 2, Warszawa 2012, s. 1499–1502.

Książka zawiera opracowania dotyczące przede wszystkim szeroko rozumianego bezpieczeństwa i wymiaru sprawiedliwości, będących w kręgu zainteresowań autorów – zarówno teoretyków, jak i praktyków stosowania prawa. Do obszarów szczegółowych należą: fenomenologia wybranych kategorii współczesnej przestępczości (w tym zorganizowanej i gospodarczej), a także ich zwalczanie z wykorzystaniem istniejącego instrumentarium prawnego i instytucjonalnego oraz wiedzy z zakresu kryminologii i kryminalistyki. Opracowanie jest skierowane do szerokiej grupy odbiorców: funkcjonariuszy służb mundurowych, prokuratorów, sędziów, ale również adwokatów i innych prawników, którzy zawodowo zajmują się zjawiskami i problemami opisanymi w monografii, a także osób, które chciałyby poszerzyć swoją wiedzę w zakresie interdyscyplinarnej analizy przestępczości na początku XXI wieku.

„To już kolejne opracowanie zbiorowe poświęcone problematyce kryminologicznej oraz prawnej przestępczości, wydawane wysiłkiem Uniwersytetu w Białymstoku i Polskiej Platformy Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Nie ma wątpliwości, że środowisko penalistyczne Uniwersytetu w Białymstoku jest szczególnie zasłużone w prowadzeniu kompleksowych badań zjawiska przestępczości w Polsce.

(...) Najpierw organizowano konferencje i inne zjazdy naukowe poświęcone głównie problematyce zagrożeń kryminalnych w okresie przemian ustrojowych, potem przyszedł czas na rozszerzanie tematyki badań na przestępczość transgraniczną, terrorystyczną, informatyczną, gospodarczą i inną. (...)

(...) Publikacja zaciekawi każdego zainteresowanego postępem badań kryminologicznych oraz rozwojem metod zwalczania współczesnej przestępczości. Zawiera 51 opracowań poświęconych nie tylko najważniejszym problemom zwalczania przestępczości, ale i szczegółowym kwestiom, które przy bliższym przyjrzeniu okazują się być albo symptomami problemu bardziej ogólnego, albo też mieć wagę znacznie większą niż z początku można było sądzić”.

Prof. dr hab. Stanisław Waltoś

Cena 199 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:
infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01
zamowienia.książki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

